

HUQUQ

29

(292)

YURIDIK GAZETA

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan.

WWW. HUQUQ. UZ. E-mail: Info@huquq.uz

Iyul

D.	7	14	21	28	
S.	1	8	15	22	29
Ch.	2	9	16	23	30
P.	3	10	17	24	31
J.	4	11	18	25	
Sh.	5	12	19	26	
Y.	6	13	20	27	

2003

MUSOHABA

ҚОНУН УСТУВОР ЮРТ ОБОД БЎЛАДИ

Андижон вилоят прокурори, адлия катта маслаҳатчиси Баҳодир ДЕҲҚОНОВ
«HUQUQ» мухбири саволларига жавоб беради

— Баҳодир Акбаралиевич, айни кунларда кутлуг сана — мустақиллигимизнинг 12 йиллиги арафасида туримиз. Бу давр ичида мамлакатимиз ҳаётида, умуман, барча соҳаларда туб ўзгаришлар рўй берди.

Ана шу ўзгаришларни прокуратура органлари фаолиятининг қайси жиҳатларида кўриш мумкин?

— Аввало, қонунчилигимизда туб бурилиш ясалди. Бунини мустақилликка эришганимиздан буён 400 дан ортиқ қонунлар қабул қилингани мисолида яққол кўриш мумкин. Уларнинг барчаси халқчиллиги, мазмун-моҳияти билан ўтмишдошларидан тубдан фарқ қилади. Масалан, шўролар давридаги қонунларда асосан давлат манфаати ҳимоя қилиниб, унга зарар етказиш ҳолларига ўта оғир жиноят сифатида қаралган ва бунга йўл қўйган шахслар шафқатсизлик билан жазоланганлар. Ҳатто ўша даврдаги қонунчиликка асосан ўлим жазосига ҳукм қилинган. Бугун эса, бизнинг ҳуқуқий-демократик жамият қуришга асосланган қонунларимиз мутлақо ўзгача. Уларнинг барчасида энг аввало, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси талабларига асосан инсон манфаати, ҳақ-ҳуқуқларининг устуворлигини таъминлаш ва ҳимоя қилиш бош масала қилиб қўйилган. Шу боис ҳам амалдаги қонунчилигимизда инсон ҳаётига, соғлиғига суиқасд қилиш энг оғир жиноят ҳисобланади.

Кейинги йилларда Бош қўмусимиз ва унга асосланган ҳолда янги таҳрирда қабул қилинган «Прокуратура тўғрисида»ги Қонун прокуратура идоралари фаолиятининг асосий мезонига айланди. Республикаимиз Президенти Ислам Каримов таъкидлаганидек, бугунги кунда прокуратура идоралари жазоловчи, чора қўрувчи сифатида эмас, балки фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини, манфаатларини ҳимоя қилувчи, уларнинг кўмакчиси сифатида майдонга чиқмоқда.

Вилоятда умумий назорат тартибиде ўтказилган текширишлар натижасига кўра, қўнунга зид равишда қабул қилинган 403 та ҳужжат прокуратура идоралари протестига асосан бекор қилинди. Аниқланган қонунбузилишларни бартафат этиш ҳақида 845 та тақдимномалар киритилиб, 46 миллион сўмлик зарар ихтиёрий ундирилди ва 1,2 миллиард сўми ундириш ҳақида судларга 1165 та даъво аризалари киритилди. Жиддий қонунбузарлик ҳолатлари бўйича 119 та жиноят ишлари қўзғатилди. Бу рақамлар ўтган йилнинг шу даврига нисбатан кам, лекин самарадорлиги, яъни қонун устуворлигининг таъминланиш даражаси анча юқори.

(Давоми 4-бетда)

АДОЛАТ САРИ

Самарқанд вилоят ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларининг наشري бўлган «Кўксарой» газетаси шу йил 10 июль сонидан бошлаб «Адолат сари» номи билан чоп этила бошлади. Газетанинг ушбу сони хилма-хил мавзудаги ўқишли мақолалари билан бирга дизайн жиҳатидан ҳам ўқувчиларни ўзига жалб қилади.

Вилоят прокурори Акбаржон Азизов газетанинг биринчи саҳифасидаги «Газета — гоғвий курул» мақоласида: «Эркин фуқаролик жамияти қуриш йўлида, жиноятчиликка барҳам бериш учун курашяпмиз, ҳар доим адолат тантана қилиши учун, демак, адолат сари интиляпмиз. Ана шу эзгу ниятларимиз ифодаси сифатида газетани «Адолат сари» деб қайта номлашга қарор қилинди. Янги газета «Кўксарой»нинг давомчиси сифатида унинг ишини, аъналарини давом эттиради, шу билан бирга, янгича руҳ, янгича шижоат билан саҳифаларга ижобий ўзгаришлар олиб қиради, ўқишли, мазмунли газета сифатида халқимизга манзур бўлади, деган умиддамиз. Газетага, унинг ижодий жамоасига фақат олға интилиш ва омадлар тилайман» дейди.

Биз ҳам ушбу ниятларга қўшилиб, жамоага ижодий ютуқлар тилаймиз.

Андижон ҳамда Фарғона вилоятларига бағишланган материаллар билан газета-мизнинг 4-5-саҳифаларида танишасиз.

Афоризм

Миллат қанчалик ўсган бўлса, шахс мустақиллиги шу қадар тўла таъминланган ва айни пайтда бир шахс бошқасининг тажовузидан шу қадар ҳимояланган бўлади.

Д. ПИСАРЕВ

Ушбу сонда:

8-саҳифа

«Қайтмас»нинг давомини, яъни 2-қисмини сураганлар ҳам кўп бўлди. «Ўзбекте-лефильм» мутасаддилари ҳам бу сураовларни қўлаб-қуватлаб, ҳамкорликда «Қайтмас-2»ни suratга олишни тақлиф этишди.

ANONS

КЕЙИНГИ СОНДА:

Суд очерки

ҚАВОЗАТ ҚўЛАЖКАСИ

JARAYON

Истиқлол йиллари мамлакатимизда ҳуқуқий-демократик жамиятнинг мустаҳкам пойдевори яратилди. Олий қадрият — инсон ҳуқуқлари тўла-тўқис рўёбга чиқарилишининг қонуний асослари вуҷудга келтирилди. Халқимиз хоҳиш-иродаси мужассам истиқлол Конституцияси асосида қабул қилинган 400 дан зиёд қонунлар, 15 та кодекс, Президентимизнинг фармонлари ва бошқа қонуности ҳужжатлари жамият ҳаётининг барча соҳаларида сиёсий, ижтимоий-иқтисодий муносабатларнинг ҳуқуқий мезонларини белгилаб берди. Барча қонунларда яқин ўтмишдагидан фарқли равишда инсон манфаатлари, инсон ҳуқуқлари тўла-тўқис рўёбга чиқарилиши учун ижтимоий-иқтисодий, сиёсий шарт-шароитларнинг таъминланиши кўзда тутилади. Айрим қонунлар, жумладан, Жиноят Кодексининг либераллаштирилиши ҳам ана шу мақсадга хизмат қилади.

ОЛИЙ ҚАДРИЯТ

Ўртимизда демократик жамият қуриш борасида амалга оширилаётган ислохотларни дунё афкор оммаси эътироф этмоқда. Мустақилликка эришган ёш давлатларни қўлаб-қуватлаш учун ташкил этилган Европа Тикланиш ва тараққиёт банкнинг наватдаги анжумани илк бор Осиё минтақасида жойлашган давлат — ўртимизда ўтказилиши, мамлакатимиздаги ислохотларга мадд бериши кўзлаб киритилаётган сармоялари ана шу эътирофнинг амалдаги намоишидир.

Жамиятдаги ислохотларга монанд равишда прокуратура органлари фаолиятининг мазмун-моҳияти ҳам тубдан ўзгарди. «Прокуратура тўғрисида»ги янги қонунга мувофиқ ҳудудларда қонунийликни таъминлаш, фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ҳамда уларни рўёбга чиқаришдаги қонунбузарликларни бартафат этиш ва олдини олиш ишмизнинг бош йўналишларидан бўлиб қолди.

Инсон ҳаёти, эътиқоди, мол-мулки дахлсизлиги қафолатланган қонунларга бир хилда риоя қилиниши, уларга ҳар қандай йўсиндаги тажовузнинг жазосиз қолмаслиги ҳудудда ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлашнинг, қонунбузарлик ва жиноятлар олди олинишининг муҳим шартларидир.

(Давоми 5-бетда)

Мақтабиде чет тили бор йўғи 5-синфгача ўтилган. Мутахассис йўқ эмиш. Тўғри-да, ўзи 15-20 минг ойлик бўлса-ю, шуни ҳам 3-4 ойда беришса, қайси ақли расо бунга қўниб ишлайди.

6-саҳифа

✓ AXBOROT

**ЯРИМ ЙИЛЛИК
ЯКУНЛАРИГА
БАҒИШЛАНДИ**

Қашқадарё вилоят прокуратураси органларининг 2003 йил 1-ярим йиллик давомида ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни ташкил этиш, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасида амалга оширилган ишлари яқунлари ҳамда келгусидagi вазифаларга бағишланган кенгайтирилган ҳайъат йиғилиши бўлиб ўтди.

Мажлисни вилоят прокурори Э.Жўраев олиб борди. Кун тартибидagi масала юзасидан вилоят прокурори ўринбосари М.Каримов маъруза қилди.

Йиғилишда Республика Бош прокурорининг 1-ўринбосари А.Эргашев иштирок этди ва сўзга чиқди.

Ҳайъат мажлисида муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Асака шаҳар прокуратурасида Андижон вилояти прокуратураси органларининг қонунийликни таъминлаш, жиноятчиликка қарши кураш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш борасида 2003 йилнинг 1-ярмидаги фаолияти яқунлари ва келгусидagi вазифаларига бағишланган ҳайъат мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда шаҳар ва туман прокурорлари, вилоят прокуратураси ҳузуридаги солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси ходимлари иштирок этди.

Ҳисобот даврида вилоят прокуратура идораларининг эътибори биринчи навбатда қишлоқ ҳўжалигида ишхўрларни жадаллаштириш, капитал қурилиш, аҳолининг ижтимоий ҳимоясини таъминлаш, меҳнат ва бандлик, ўзаро тўлов ва шартнома интизоми, тадбиркорлик фаолияти кафолатлари, давлат мулкни сақлаш ва бошқа соҳаларда давлат, жамият ва фуқаро манфаатларига зидан етказувчи қўнуьбузилишларни аниқлаш, давлатга етказилган за-рарларни тўлиқ ундиришга йўналтирилди.

Вилоят прокуратураси органлари томонидан амалга оширилган ишлар ҳақида вилоят прокурорининг ўринбосари К.Маматов маъруза қилди.

✓ BUNGA NIMA DEYSIZ?

Орамизда ҳўжатбардор инсонлар кўп. Бундай кишиларни халқимиз «ҳўтамтой» дея улуғлайди. Минг афсуски, «ҳўтамтойлик»ни ўзгалар ҳисобига кун кўриш ёки давлат ҳисобидан ўмариш, деб тушунадиган кимсалар ҳам йўқ эмас. Шундай «кўли очик» «ҳўтамтойлар» Қорақалпоғистон Республикаси электр тармоқлари очик турдаги ҳиссасдорлик жамиятида учраб қолди.

Жамият сўнгги икки йилда молиявий-ҳўжалик йилини 1 миллиард 126 миллион 589 минг сўм зарар билан яқунлади. Негашундай бўлди?

**«ХўТАМТОЙЛИК»
КИМНИНГ ҲИСОБИГА**

Авалло шунга айтиш керакки, жамиятда қалбаки — солиштириш ақллари тузилмоқда. Масалан, 2001 йил сентябрь ойида жамият Ҳўжайли шаҳридаги «Асимбек» корхонасига кредиторлик қарзи бўлмас ҳам 13 миллион сўмини схема асосида ўтказди. Бу пулларга эса турли нарсалар олинди.

Ақбаларини шундаки, жамиятнинг марказий омборхонасида рўй бераётган аҳволдан ёқа ушлайсиз. Омбордан кўп ҳам эмас, оз ҳам эмас нақд 10 миллион 98 минг сўмдан зиёд камомад борлиги аниқланди. Жуда кўп миқдорда нефть маҳсулотлари ва бошқа нарсаларнинг эмасга «ҳўтамтойлик» қилинганлигини омбор мудири Б.Дилмуров билмайдими? У ҳозир бу бўйича терговда ҳакам берапти.

Яна бир мисол. Нўкус туманидаги «Оқ мангит» электр тармоқлари корхонаси раҳбари С.Оқилбеков жуда устаси фаранг «ҳўтамтой»лардан чиқди. Бошлиқ фуқароларга, корхоналарга «сахий»лик кўрсатди. Электр энергияси суммаларини балансидагидан кам кўрсатди. Солиқ солинадиган суммаларни яширди. Жўмладан, 2000 ва 2001 йиллар давомида 3 миллион 161 минг 465 сўм пулни давлат солигидан яшириб, зарар келтирди. Бошлиқнинг «жўмард»лиги бу билан чекланмади. Шундай чакон «ақалонинг» борлиги Н.Аҳмедов деган «ишбилармон»га ҳам кўп келди. Улуғсиз 3 йил давомида шўли ва ун тегирмонларидан электр ҳисоблагичларсиз фойдаланиш ҳар қандай одамнинг ҳам қўлидан келавермайд.

С.Оқилбеков жаноблари ҳам бекордан-бекорга офтобга чиқмади. «Сиздан уғина, биздан бугина» қабилда баъзида «қўриғидан», айрим ҳолларда қоп-қоп гўрудан улушини олиб турди.

Оқоридагидай «мижоз»лар эса Нўкусда оз эмас эди. Давлат ҳисобидан «ҳўтамтойлик» қилаётган С.Оқилбеков устидан жиноят иши қўзғатилди, тергов ишлари олиб борилапти.

Кўза кунда эмас, кунда синида дейишди. Қорақалпоғистон Республикаси электр тармоқлари очик турдаги ҳиссасдорлик жамиятидагилар давлат, корхона ҳисобидан ҳўтамтойлик қилиш жиноят эканлигини унутиб қўйган кўринишда. Афсус...

Ш.АБЕРКУЛОВ,

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси
умумий назорат бўлими бошлиғи

Сирдарё вилоятининг Сайхунбод тумани прокуратурасида ҳам ҳўқуқ тартиботи, фуқароларнинг қўнуний манфаатларини ҳимоя қилиш масалаларига жиддий эътибор қаратишмоқда. Фуқаролар билан олма-юз мулоқотлар ўтказиш, меҳнат камомаларида учрашувлар ташкил этиш прокуратура ходимлари фаолиятининг ажралмас бир қисмига айланган.

Суратда: шундай учрашувлардан бири тумандаги ҳўжаликлардан бирида ўтказилмоқда.

Фуркат ТОШМАТОВ олган сурат

✓ JINYOATGA JAZO MUQARRAR

**ИШТАҲАСИ
НАҲАНГ БОШЛИК**

Ҳар бир ишни бошлаш аввалига қийин кечади. Айниқса, тадбиркорлик фаолияти учун маблаг керак. Нурота туманининг Оққўла қишлоғида яшовчи ака-ука Бобомурод ва Нўрмурод Ҳўжақўловлар эзгу ниятлар қанотида «Ботир бобо» фермер ҳўжалигини тузишди. Лекин ҳисоб-китоб қилиб қараша, маблаг етишмади.

Ака, банкдан кредит олайлик, — деб маблағат солди Бобомуродга фермер ҳўжалигида ҳисобчи бўлиб ишлайдиган укаси Нўрмурод. — Ахир, имтиёзли кредит берилади-ку. Вақтида тўлаб бурсак, ишимиз қўришиб кетади. Сиз ҳўжалик ишлари билан бўлинг, кредитни мен ўзим ҳал қиламан...

Аммо, ҳолва дегани билан оғиз ширин бўлмас экан. Кредит олишнинг нақадар мушкуллигини Нўрмурод бошидан ўтказди. Барча кераклик ҳўжатлар тайёр бўлса-да, банкдан кредит олишнинг ўзи бўлмас экан. Ана шунда у оворонарчилик, «бор отанга, бор онанга» қабилдаги қўруқ расмийчиликлар, сўнғий тўсиқларга дуч келди. Буларни енгилга унинг кўчи етмасди, тўғирогой, қўли калталик қиларди.

Шу йилнинг апрель ойида фермер ҳўжалиги ҳисобчиси Нўрмурод Ҳўжақўлов вилоят «Замин» банкнинг кредит бўлими бошлиғи, айни пайтда бошқарувчи ўринбосари вазифасини бажарувчи Жўмақул Ҳайитовнинг ҳузурига йўл олади. Бошлиқ уни қабул қилиб, муддасини сўради.

— Ишни бошлашга бошладик-у, лекин қийналиб қолдик, — деди Нўрмурод ийманиб. Уч ярим миллион сўм миқдорда кредит олоқчимиз, вилоят меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси томонидан бериладиган имтиёзли кредитдан. Шу масалада ёрдам сўраб келувдим.

— Ие, ука кредит оламан деганларнинг бугунда сони мингта, ҳаммасига ҳам қарз берилавермайдик-да. Давлатнинг маблагини бўлса, ҳаммага ҳам ишониб бўлмайди. Алдаб кетадиганлари ҳам учраб турибди, — деди бошлиқ. — Вилоятда банк кўп-ку, бошқасидан олсангиз ҳам бўлади.

— Ҳўжалигимиз ҳисоб рақами шу банкда, осонроқ қўчадими деган мақсадда шу қарорга келгандик, — деди Нўрмурод қўлини кўксига қўйarkan. — Ҳизматдан қочадиганлар хилдан эмасиз, ёрдамнингизни унутмаймиз...

Мижознинг бу гапларидан кейин бошлиқнинг чехраси ёришиб кетади.

— Кредит олиш шартини яхши билсангиз керак, — деди у таъмагирлик йўлини очarkan. — Оладиган маблағинингизнинг ўн фоизи харажатга кетади. Ахир, биз ҳам яқка емаймиз. Қўлогини динг қилиб ўтирганлар ҳам бор-да. Гапингиздан тушунадиган бўлсам, демек 350 минг сўмга розисиз?

— Албатта, уч юз эллик минг сўмини мен сизга бераман. Лекин ҳозир ёнимда пулим йўқ. Кредитни олайлик, шунда рози қиламан, — деди Нўрмурод яна ўрнидан туриб, бошлиққа ҳўрмат бажо қилarkan. — Бўёгини тезлаштириб берсангиз, бўлгани.

Фермер таъмагир бошлиққа ўз манзили, телефонини ёзиб бериб, хайрлашиб чиқиб кетади.

Шундан кейин кредит бўлими бошлиғи ўз оёғи билан келган «ов»ни эътиборидан четда қолдирмади. Узат бериб фермер ҳўжалиги шартини ўрганиб келади. Банк бошқарувчисига фермер ҳўжалигининг кредитни қайтариш қўбилияти, келажаги борлигини тушунтиради, кредит бериш комиссияси ҳам шундай қарорга келади.

Шу орада банк кредит бошлиғи билан фермер ҳўжалиги ўртасида тез-тез телефонда сўзлашувлар бўлиб турарди. Июль ойининг бошларида бўлиб ўтган ана шундай мулоқот Нўрмуродни қувонтирарди.

— Сизга кредит ажратилди, — деди ўшанда Жўмақул телефонда. — Келишганимиз, уч юз эллик минг сўмини олиб келаваринг...

— Қаерда қабул қилиб оласиз, — деб сўради Нўрмурод.

— Сизда уй манзилим бор-ку. Уша ерга, кечқурун келинг, меҳмон ҳам бўлиб кетасиз.

Аммо, нопок кредит бўлими бошлиғи Ж.Ҳайитовнинг Навойи шаҳридаги хонадониди меҳмондорчилик бўлмади. Унинг уйига Жўмақул кутмаган меҳмонлар кириб келишди. У фермер ҳўжалиги ҳисобчиси Н.Ҳўжақўловдан 300 минг сўм пулни пора сифатида олганда ашёвий далил билан вилоят прокуратураси ва ИИБ теъзор ходимлари томонидан қўлга олинди.

Суд ҳўқимига қўра Ж.Ҳайитовга жазо тайинланди, у уч йил муддатга муайян ҳўқудан ҳам маҳрум этилди. Пора пароканда қилади, деганларни ҳудди шунинг ўзи. Бундай нафс балосига гирифтор бўлган нопок шахсларнинг жиноий қилмиши фож этилаверарди.

Лапас УМАРОВ,

Навобий вилояти прокуратурасининг
алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчиси

✓ GIYOHVANDLIK ILLAT

**ПИШМАГАН МАРИХУАНА
САВДОСИ**

Эндиги иш уни мўймай ҳақ эъзизига пуллаш эди. Дастлаб у шовилмади. Харидорнинг ўзи излаб келади, деб қўраверди. Унинг уйда ма-рихуана борлигидан хабар топган ҳамқишлоқлари Ас-каржон ва Зафар ўзаро кели-шиб, Шодийерга маслаҳат солишди:

— Энди, жўра, «мол»ингни қўчоқлаб юрсанг, қўраверасан. Яхшиси, биз клиент топайлик. Сенга ҳам, бизга ҳам бирон нима қолсин.

Шодийер бироқ уйланиб:

— Майли, ўзларинг биласизлар, — деди.

— «Мол»ингга неча пул сўрайсан?

Шодийер нарҳини айтди. Бир нарҳа келишишгач, клиент излашга тушишди.

Нихоят, Худойназар ва Баҳром исми йиғитлар «товар»ни олиш нияти борлигини айтишди. Ана савдолашгандан сўнг Шодийер 770 грамм марихуанани 480 мингга берадиган бўлди. Савдо пишигач, улар Зафарнинг уйда машаат қилишди. Сўнгга Шодийер ва Асқаржон харидор йиғитлардан товарнинг пулини олиб келиш учун жўнашди. Афсуски, йиғитлар манзилларига етишмади. Чўки харидор йиғитлар — Худойназар ва Баҳром Ургўт туман ички ишлар бўлими томонидан гўйхвандликка қарши кураш бўйича операция ўтказишда қатнашаётган ходимлар эди...

Суд жиноятчиларга тегишли жазо тайинланди.

Н.ЭЛБОЕВ,

Самарқанд вилоят прокуратурасининг
бўлим прокурори**АСР ХАСТАЛИГИГА ҚАРШИ**

Башариятнинг бугуни ва эртаси учун мудҳиш таҳдидга айланиб улгурган гўйхвандликка қарши қандай курашиш мумкин? Гўйхвандликка қарши кураш борасидаги бугунги саъй-ҳаракатлар ўз самарасини бераётганими? Ўсиб келаятган ёш авлоднинг «оқ ажал» чангалига тушиб қолмаслиги учун нима қилмоқ керак? Умуман, инсоният олдидаги бу улкан муаммонинг ечими борми?

18 июль кўни Тошкент вилоят ҳокимияти маж-лислар залиди Олий Мажлисининг Ойла ва аёллар муаммолари комиссияси ташаббуси билан ўтказилган «Гўйхвандлик аср вабоси» мавзусидаги мин-тақавий семинар-кенгаш иштирокчилари яна бир бор юқоридаги каби саволлар атрофида фикрла-шиб олдилар.

Семинарда иштирок этган Соғлиқни сақлаш ва-зирлиғи, ИИБ, Республика Наркотик моддаларни назорат қилиш миллий маркази, Бош прокуратура, диний қўмита ва бошқа тегишли ташкилотларнинг маъсўл ходимлари ўз маърузаларида мамлакат-мизда гўйхвандликка қарши кураш борасидаги бу-гунги аҳвол, энг сўнгги статистика маълумотлар, муаммонинг туб илдизлари ҳақида тўхталиб ўтиш-ди.

Хусусан, йиғилишда сўзга чиққан Республика Бош прокуратураси бошқарма прокурори В.Йўлдо-шев ўз маърузасида муаммонинг қуйидаги жиҳат-ларига эътиборни қаратди:

— 2002 йилда республика ҳўқуқни муҳофаза

қилувчи идоралар томонидан мамлакатимиз ҳуду-дига контрабанда йўли билан олиб келинган 136 кг.дан ортиқ гўйхвандлик воситалари ушлаб қоли-нган бўлса, жорий йилнинг 6 ойида эса бу кўрсаткич 80 кг.дан ошиб кетди. Мана шу мисолнинг ўзи ҳам «наркотикад»нинг йил сайин ошиб бораётганлиги-ни кўрсатади. Бунга гўйхванд сифатида тиббий муас-сасаларда ҳисобда турганлар сонининг йил сайин ошиб бораётганлиги факти ҳам тасдиқлайди.

Сўнгги бир ярим йил давомида наркоманлар томонидан 500 дан ортиқ оғир ва ўта оғир жиноят-лар содир этилган. Мана шундай бир вазиятда, наркология тизиматидан фойдаланувчи шахслар сони икки баробарга камайиб кетган. Махсус даволаш-профилактика муассасаларида наркоманларни маж-бурий даволаш икки баробарга камайган. Бизга яхши маълумки, наркомания бу аср хасталиғи. Унга мубтало бўлганлар даволанишга, тиббий ёрдамга муҳтож одамлардир.

Вояга етмаганлар билан ишлаш борасидаги фа-олиятини ҳам самарали дея олмаймиз.

Бир сўз билан айтганда, вуждга келган кримино-ген вазият ҳўқуқни муҳофаза қилувчи барча идора-лар, давлат ва нодавлат ташкилотларидан аср вабо-сига қарши ҳамкорликда курашишни талаб этмоқда.

Семинар-кенгаш сўнгига кун тартибидида маса-ла юзасидан қарор қабул қилинди.

(Ўз муҳбиримиз)

ТУХМАТ БАЛОСИ

Хурматли бош муҳаррир!

Ҳақиқи ўртага қўйиб, Сизга бор гапни ёзмақдан. Навоий шаҳар Давлат солиқ инспекциясида участка ноизи бўлиб ишлардим. Мамлакатимиз Президентининг 2002 йил 6 майдаги 154-сонли «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишни тартибга солиш тўғрисида»ги Қарорини амалга ошириш мақсадида, шаҳар ДСИ бошлигининг 541-ХС рақамли буйруғига асосан 2002 йил 29 ноябрь кунини соат 18.00 дан 24.00 га қадар текшириш учун М.Қурбонов, О.Шомиров, Д.Ашуров, Ш.Эргашев, И.Ўткировларни хизмат сафарига жўнатдик. Текширув йўналиши Навоий шаҳар 10-кичи туман ҳудудидоги тижорат бозорига жойлашган дўконларга қаратилганди. Биз бевосита раҳбаримиз - шаҳар ДСИ бошлигининг муовини Б.Шерматов раҳбарлигида тижорат бозоридоги «Бобур» ва «Нодирбегим» номли хусусий дўконларига кирганимизда сотувчи Маъмура Бердиева ва Мархабо Очловова чет эл товарларини тегишли хужжатларсиз сотаётганлиги, бундай товарлар савдо расаларига очиқдан-очиқ қўйилганлигининг гувоҳи бўлдик. Тегишли хужжатларни тақдим этишларини талаб қилганимизда, сотувчилар дўконлар Розия Турсуновага тегишли эканлигини айтиб, у кишини қақириб келишди.

Р.Турсунова даҳанаки аёл экан. У келгач бутун бошли гуруҳ аъзоларининг текшириш ўтказишига қаршилик кўрсата бошладди. Натижада бизларга амалий ёрдам беришлари учун қақирув асосида Навоий шаҳар ва вилоят «Хавфсизлик хизмати Солиқ идораларида коррупцияга қарши курашиш» бўлимидан масъул раҳбарларни қақиртириб олишимизга тўғри келди. Р.Турсунова бу раҳбарларни ҳам назар-нисанд қилмай, тартибсизлигини яна давом эттириб, барчамизга нисбатан дўк-пўпса қилаверди. Шундан кейин раҳбарларимизнинг хизмат алоқа телефони орқали вилоят Давлат солиқ бошқармаси бошлигининг биринчи ўринбосари Бахтиёр Бобоназаров ва яна қўпнаса масъул вазифадаги раҳбарларни, шунингдек шаҳар ИИБ тезкор ходимларини ҳам текширув жойига таклиф қилишларига тўғри келди. Хуллас, текшириш раҳбарлар ва масъул шахслар гувоҳлигида ўтказилди, тегишли хужжатлар биргаликда расмийлаштирилган.

Ана шунда гувоҳлар иштирокиди ўша кеч «Бобур» номли хусусий дўкондан 238 минг сўмлик, «Нодирбегим» хусусий дўкондан 191200 сўмлик товарларни тузилган далолатномаларга асосан олиб, иккита автомашинага гувоҳлар қўриовида санаб ортиб, шаҳар ДСИ идорасига келтириб топширилди. Тузилган далолатномалар эса навбатчилик қисмидан Ф-2 шақдадаги китоб орқали рўйхатдан ўтказилди. «Хавфсизлик хизмати Солиқ идораларида коррупцияга қарши курашиш» бўлими тезкор ходими Камол Ғаниев товарларни олиб хизмат хонасига жойлаштирибди ва хонани муҳраб қўйди.

Орадан 20 кундан ортқик вақт ўтгач, Р.Турсунова «солиқчиларнинг қўзғаларини мошдек очиб қўйиш» мақсади билан 2003 йил январь ойининг биринчи ҳафтаида бизнинг устимиздан Навоий вилоят ИИБ коррупция бўлимига шикоят хати ёзиб берибди. Терговчиларнинг озғани эътироф қилишларича, гўёки биз Р.Турсуновага тегишли дўконлардан 1400 минг сўмлик товарларни олиб, 430 минг сўмлик товарларни далолатномага туширган эмишимиз. Бу тухмат гирт асоссиз эканлигини ҳамма сезиб турса-да шикоятчини хуфёна қўллаб қувватловчилар ҳам топилиб қоланди. Шу тарзда, шикоят мазмунини тергов жараёнида бизга умуман таништирилмади ва ҳатто шикоятчи билан юзлаштирилмади ҳам.

Қасда-қасдчиллик жуда солиқ ҳақдан эътироф. Натижада устимиздан асоссиз жиноят иши очилиб, айблов хулосаларида бизни далилсиз, ноҳақ айбдор деб топиб, «иш»ни Кармана туман судига юборишди. Судда ҳам шикоятчи билан юзлаштирилмади. Тухмат ўз исботини топмаган бўлса-да, биз ҳамон айбсиз айбдор бўлиб юришимиз.

Агар мантаник ёндюшас, терговчи Л.Умаров ўз айблов хулосасида шикоятчининг тухмати бўйича айтилган 1078845 сўмлик товар қийматини айбланувчилар тергов давомида тўлашар, деб сохтакорликка йўл қўйган. Аслида эса биз ҳеч қандай зарарни тан олган ёки тўлаган эмасмиз. Негаки, далолатномага киритилмасдан ҳеч бир нарса олимаган.

Биз ўз виждонимизга, ҳақиқат эътигани билан синмаслигига ишониб, Кармана туман жиноий ишлар бўйича судига келдик. Кўрсак, суд ҳукми олдинги «шаблон» тартибиди, яъни бизни айбдор деб топишга қаратилган эди. Қарга-қаранинг қўзини қўқимади. Айбдорлигимиз асос топмаётган бўлса-да, суддагилар гўё қўлоқларига пахта тиқиб олгандек, мум тишлаб ўтиришди.

Яна бизни беқадр қилаётган нарса шуки, «Бобур» ва «Нодирбегим» хусусий дўконларидаги товарлар қўниий тарзда Р.Турсуновага тегишли эмас. Шундай экан, суд нега асоссиз талаб қилинган 1078845 сўмни биздан солидар тартибда Р.Турсунова фойдасига ундирилишни талаб қилади? Ахир, суд терговчида Р.Турсунова ҳам, сотувчилар ҳам дўконлардан қайси турдаги товарлар олинганлигини айтиб ҳам беришолмайдик-ку.

Хуллас, масъулиятни касбини бажара туриб, ноҳақдан тухмат балосига йўлиқдик. Мен ва ҳамкасбларим ҳам ёш мутахассислар, қолаверса, вийдон олдиди ҳам, севили идорамиз олдиди ҳам покчилигимизга ишонамиз. Шунинг учун бир манфаатпараст аёлнинг тухмати деб ёмонотлик бўлиб қолмоқчи эмасмиз. Ҳуқуқимизнинг ноўрин топталишига йўл қўймаслиқлар, деган умид билан

Абдулла КОДИРОВ,
Навоий шаҳри, Ф.Хўжаев кўчаси,
5-уй 12-хонадон

Аммо ана шу жўн ҳақиқат негидир фуқаролик ишлари бўйича Мирзо Улугбек туманларо ва Тошкент шаҳар судлари эътиборидан бир неча бора четда қолди.

Бундан анча йиллар илгари, аниқроғи, мактабда ўқиб юрган кезларимизда «Бордан йўқ бўлмайди, йўқдан бор бўлмайди» деган бир илмий назарияни ўрганган эдик. Унга кўра бирор бир жисм, модда бир турдан иккинчи турга ўтиши ёки бошқа шаклга кириши мумкин экану бироқ ҳеч қачон батамом йўқ бўлиб кетмас экан. Ўшанда домлаларимиз бунга ўйлаб мисол келтирган бўлса, кейинчалик ўзимиз ҳам ҳаётда кўплаб шу каби ҳодисаларнинг бевосита шоҳиди бўлдик. Бирок...

Айрим нопок кимсаларнинг қинғир ўйинлари олдида баъзан ана шундай илмий ва ҳаётий ҳақиқатлар ҳам иш бермас экан. Келинг, гапимизнинг исботи сифатида бошимиздан ўтган, ўзимиз гувоҳ бўлган воқеага мурожаат қилайлик.

таъсисчиларнинг умумий қарори ҳамда нотариал тартибда тасдиқланган таъсис шартномаси асосида «Бомдод» жамоа савдо корхонасини тузган эдик. Корхонанинг Нисом жамғармаси 1681600 сўмни ташкил этиб, унга барчамиз ўз маблағларимиз билан ҳисса қўйдик. Кейинчалик таъсисчилар биргаликда эски дўконни бузиб ташлаб, замонавий талабларга жавоб берадиган савдо дўконини қурдик. Корхонага К.Абидовни удабурдон одам, ишининг кўзини билмади, тез орада ҳаммамизнинг биримизни ўн қилади, деган умидда раҳбар этиб сайлаган эдик. Минг афсуски, бу ишончимиз кейинчалик тамомилан чиппака қикди. Айтмоқчи, раҳбар ўша лойиҳани ўзидек корхона номини «Бомдод-савдо» жамоа корхонаси деб ўзгартириб олганда ҳам бу ўзбошимчилик ортида қандай гараз мақсад борлигини англамаган эканмиз.

Тан олиш керак, мулкчиликнинг бу шакли, умуман, тадбиркорлик сир-синоатлари биз учун янгилик эканлиги боис ўз халқ-хуқуқларимиз ҳақида ҳеч нарса билмас эдик. Ҳатто 1994 йилдан то 2001 йилгача бирор марта ҳам умумий мажлис қақирилмаганлиги, корхона раҳбари таъсисчиларга сира ҳисобот бермагани-ю, жамоанинг раёсати ҳамда тафтиш комиссияси тузилмаганлиги бирортамизни ажаблантирмади ҳам.

Алам қиладиган жиҳати, К.Абидов корхонани таъсисчилардан яширин тарзда хусусийлаштириб олиш учун зимдан ҳаракат қилаётганини сезмадим. Унинг бунчаликка боришини хаёлимизга ҳам келтирмаган эдик. Шу сабабли, шерикларимиз раҳбарнинг тайзийки билан бирин-кетин ишдан бўшаб кетса ҳам бепарво қараб тураверибмиз. Бир кун К.Абидов икки нафаримизни ишлаб турган жойимиздан машинага миндириб, нотариусга олиб борди. У «Корхонамиз учун зарур хужжатлар тўлдираялман, сизларнинг ҳам имзоларингиз керак» деб, аллақандай русча жумлалар битилган қоғозларга қўл қўйдириб олди. Бир-икки кун ўтиб, худди шунга ўхшаш ҳолат яна такрорланди. К.Абидов рус тилида «Таъсисчиларга дивиденд тўлансин» деган мазмундаги жумлалар ёзилган қоғозга қўл қўйиб беришимизни сўради. «Мана, энди ҳар чоракда ўз улушларингизни олиб турасизлар» деб бизни авради. Бу сафар ҳам у айёрлик билан ўз ниятига етди. Биз ҳеч нарсадан шубҳаланмай, тўрт қатор жумла остидаги исми-шарифимиз олдиға имзо қўйиб бердик.

Ана шу юқоридоги иккита гирмон ҳолат озроқ вақт ўтиб бизга жуда қимматга тушиши мумкинлиги етти ўхлаб тушимизга ҳам кирмаганди ўшанда. Лекин, минг таассуфлар бўлсинки, тез орада ҳеч қутилмаган адолатсизликка дуч келдик. Корхона раҳбари К.Абидов ўзига билдирилган ишончини сунистеъмоил қилиб, таъсисчиларнинг розилигисиз, сохта хужжатлар асосида, алдов йўли билан жамоа мулкига ёлғиз эгалик ҳуқуқини қўлга киритди.

Бизлар, «Бомдод-савдо» жамоа корхонасининг 5 нафар таъсисчиси бу ноҳақликдан хабар топиб, 2001 йил февраль ойида нотариус олдида имзоланган аризаларни ва бўлиб ўтмаган мажлисининг қалбаки баённомасини ҳақиқий эмас, деб топиш ҳамда Юнусобод тумани ҳокимиятининг таъсисчи бўлмаган Ф.Гаджиевнинг аризасига асосан, деб чиқарган тегишли қарорини бекор қилиш тўғрисида даъво ариза билан судга мурожаат қилдик. Бу иш 2001 йил 12 ноябрда Фуқаролик ишлари бўйича Мирзо Улугбек туманларо судининг судьяси С.Ишанкулова раслигида қўрилиб, даъвои рад этиш тўғрисида хал қилув қарори чиқарилди. Қарорга эса ўша биз

соддалик қилиб қўл қўйган иккита «қоғоз» асос қилиб олинди. Қоғозни қўштирноққа олишимизга сабаб, улар кейинчалик қайта тўлдирилиб, «расмий хужжат» мақомини олганлиғидир.

Суд жараёнида биз имзо қўйган биринчи қоғоз — нотариус томонидан тасдиқланган ариза муҳокама қилинганида, Юнусобод туманида хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариус У.Н.Дё курсатма бериб, давлат божни тўловларини фуқаролардан олиб, бу ҳақда қвтанция бермаслигини, у ўз фаолиятини «очиқ эшиклар» ҳолатида ўтказишини айтди. Биз адвокатимиз билан маслаҳатлашиб, бундай ноқонуний иш тартиби учун нотариус устидан Тошкент шаҳар ҳокимлиги адлия бошқармасига шикоят бердик. Орадан йигирма беш кун ўтиб, адлия бошқармасидан 200-сонли жавоб хати олди. Унда нотариус У.Н.Дё шикоят бўйича тушунтириш хати ёзиб, нотариал ҳаракатни «ёпиқ эшиклар» ҳолатида амалга ошириб, тўловлар учун қвтанция ёзиб, унинг ярмини идорада олиб қўлиб, иккинчи ярмини бизларга берганини маълум қилгани баён этилган эди. Шундан кейин судья нотариуснинг хатосини яшириш мақсадида суд мажлиси баённомасини қайта қўчиртириб, «давлат божни тўлаганлик ҳақида қвтанция берилган ва нотариал ҳаракат «ёпиқ эшиклар» ҳолатида амалга оширилган» деб тузатиб қўйди. Аммо шу ёрдамдан келди.

Энди хал қилув қарори ва ажримнинг асосий далилларидан яна бири, яъни биз оқибатини англамай имзо қўйган иккинчи қоғоз хусусида тўхталас. Қўриқда таъкидланганимиздек, унда тўрт қатор жумла ва фамилиялар битилган эди, холос. Суд жараёнида шу қоғознинг орқа-олди ҳафсала билан тўлдирилиб, таъсисчилар баённомасига айлантирилганининг гувоҳи бўлдик. Баённома «асалганини» қоғознинг олд томонидаги пастки икки қаторида ва иккинчи томоннинг юқори қисмидаги тўрт-беш қатор, айнан корхонани хусусийлаштириш билан боғлиқ жумлалар кейинчалик қўшиб ёзилганидан билиб олиш мумкин. Бу қўшимча ёзувлар асосий матн билан бир текисда эмаслиги ва ранглардаги фарқ жиҳатидан ҳам ахтариб турибди. Бу ҳақда суд жараёнида ҳам, апелляция инстанциясида ҳам айтилди, судлов ҳайъатига қўрсатилди, назорат тартибидеа ёзилган шикоятда алоҳида таъкидлаб ўтилди. Бирок на туманларо судининг судьяси, на судлов ҳайъати ва на шаҳар судининг раиси бунга эътибор бермади. Ваҳоланки, оддийгина экспертиза татилнаш йўли билан ҳам масалага ойдинлик киритиш мумкин эди.

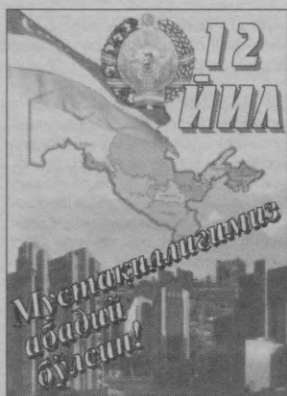
Энг ажаблантири томони, судда асосий далил сифатида келтирилган ушбу баённомада мажлис ўтган куннинг санаси қўрсатилмаган. Устига-устак жавобгар мажлис ҳақиқатдан бўлиб ўтганлигини тасдиқлаши мумкин бўлган ашёвий далилни — барча таъсисчилар таклиф этилган эълон, хабарнома ёки почта орқали берилган буюртма хат қвтанциясини судга тақдим этолмади. Бу ҳолатларга ҳуқуқий баҳо берилмагани эса суднинг жавобгар К.Абидовга нисбатан муносабатидеа «йўқдан бор қилиш» қайфияти кучли бўлганлигини қўрсатади.

Бугун мубоҳота суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислохотларга тез-тез мунобат қилинмоқда. Қилин қирқ ёрадиган тажрибали, ҳалол ҳуқуқшуносларимизнинг адолатни қарор топтириш борасидаги жўяли фикрлари билан танишиб қўнлимиз қўтарилади. Ҳақиқатан ҳам ҳар бир масалани ҳолисона ўрганишда аввало мантиқ билрамчи бўлиши керак. Аммо бизнинг арзимизга ўта лоқайдлик ва бирёқламалик билан қараган судьяларнинг фаолияти ва масъулияти ҳақида афсуски бундай деб бўлмайди.

Биз ҳўқия қилган муаммонинг мохиятига етиш учун фақат ҳолисона ёндашув лозим эди. Айтайлик, биз таъсисчилар суд хал қилув қарори ва ажримидеа қайта-қайта таъкидланганидек, корхона хусусий мулк қилиб берилиш тўғрисидаги мажлис қарорига ўз хоҳишимиз билан имзо қўйган бўлсак, шунча вақтдан бунён қўзилиб келаетган бу машмаша-ю гавголлардан нима маъни бор? Агар бу ўринда биз жавобгардан ўз улушимизни пул ёки бирор бир мулк шаклида қайтариб олиб, сўнгра бу қилишимиздан тониб турганлигимиз ҳақида озгина ишора бўлганида ҳам бошқа гап эди. Суднинг хал қилув қарори ва ажримидеа бу ҳақда барчага тушунарли қилиб, «даъвогарлар нисом фондида қиритган маблағларини талаб қилишга ҳаққидирлар» деб ўқитрилган. Шу ҳолатнинг ўзи ҳам бизнинг бор-йўқ талабимиз алдов ва ёлгон-яхиқ ҳаракатларга барҳам бериб, адолатни қарор топтиришдан иборат эканини билдиради.

Хат бошида айтиб ўтганимиздек, биз таъсисчилар ўз оиламиз, фарзандларимизнинг келажакини эйлаб, жамоа корхонасини ташкил этишга бош қўшган эдик. Бугун эса қимдир фийрибарлик йўли билан бу мулкни биздан тортиб олишни мўжжаллаётган экан, қаттиқ хато қилади. Ахир қим ҳам ўз ризқ-насибасини бекордан бекорга қўчага улоқтиради? Ҳар қалай, ақлу-хуши ўзида бўлган одам бу ишни қилмайди, ҳатто воқолатли идоралар ва масъул шахслар қимнингдир манфаатини қўзлаб, шундай бўлишини жуда-жуда хоҳлаган тақдирда ҳам.

Биз бордан йўқ бўлмаслигига ишонамиз!
Насир КОБИЛОВ,
Шўкур АБДУРАХМОНХУАЕВ,
ҳами 5 имзо

САҲИФАЛАРИМИЗДА АНДИЖОН ВА ФАРҒОНА ВИЛОЯТЛАРИ

МЕНИНГ ДОНГ ДОР ҚОРХОНАМ

риш йўли билан 123 минг сўмлик нафақа пулларини талон-тарож қилганлиги аниқланиб, жиноий жавобгарликка тортилди.

Афсуски, бу ягона ҳодиса эмас. Шу йил давомида аҳолини иқтимоий ҳимоя қилишга қаратилган қонун талабларини бузиш ҳолатлари юзасидан 11 та жиноят иши кўзга тилиб, айбдор шахслар жиноий жавобгарликка тортилдилар. Аниқланган қонунбузилишларни бартараф эттиш ва келтирилган зарарни тўлиқ ундириш ҳақида мансабдор шахсларга 85 та тақ-

лигига тегишли бўлган 9 гектар ер майдонини қонунга ҳилоф равишда олиб қўйган. Бу ердан 3 йил давомида фермер эмас, ширкат ҳўжалиги фойдаланиб келган. Туман прокурорининг қарори билан 9 гектар экин майдонини эгага, яъни фермерга қайтариб берилди. Мана шу ҳолатдан сўнг биз барча туман прокурорларига, мутасадди идоралар раҳбарларига деҳқон-фермер ҳўжаликларига фаолиятига қонунсиз аралашушга йўл қўймаслик тўғрисида алоҳида топшириқлар бердик ва уни ўз назоратимизга олганмиз.

— **Жиноятчиликнинг умумий аҳоли ҳақида тўхталсангиз.**

— Жиноятчиликка қарши курашуви идораларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб, аҳоли тинчлиги ва оқсоқиллигини таъминлаш мақсадида аниқ режа асосида иш олиб бораемиз. Ана шу режага мувофиқ амалга оширилган тадбирлар натижасида шу йилнинг олти ойи давомида 2400 та жиноят содир этилган маълум бўлди. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан яқин 50 фоизга камайганлигини кўрсатади. Жумладан, унча оғир бўлмаган, ўта оғир, воғга етмаганлар томонидан, муқаддам судланганлар, мастлик ҳолатида, гуруҳ таркибиде содир этилган жиноятларнинг сезиларли даражада камайишига эришилди. Лекин бу бизни қониқтирмайди. Жиноятчиликка қарши кураш ва унинг олдини олиш борасида ҳали олдимизда турган талай муаммолар бор. Негаки, жиноят битта бўлса ҳам кўп.

— **Байрамдод тилақларингиз.**

— 12 йил тарих учун қисқа фурсат. Мана шу қисқа фурсатда мамлакатимизда асрга татигулик ишлар амалга оширилди.

Булларнинг барчасига юртбошимиз раҳбарлигида тўғри йўлдан бораётганимиз боис эришдик. Мана шу даврда тараққиёт ва ривожланишнинг биз таллаган, бошқа бирорта давлат ўхшамаган, ўзимизга хос йўлимиз тўғри эканлиги яна бир қарра синовдан ўтди. Бунда оддий фуқародан тортиб, турли даражадаги раҳбарларгача муносиб хиссаси бор. Қолаверса, Конституциямиз ва қонунларимизнинг ҳалқчиллиги, адолат тамойилларига асосланган ва уларни оғишмай амалга ошириб келаётгани ютуқларимиз омили бўлмоқда. Зеро, қонунустувор юрт гуллаб-яшнайверади.

Фурсатдан фойдаланиб барча юртдошларимизни энг азиз, энг улуғ байрагимиз — мустақиллик кўни билан чин дилдан қутлайман. Бундай кўнунчи байрамнинг бир нечтасини кўриш ва унга муносиб хисса қўйиш ҳар биримизга насиб этсин.

Сухбатдош:
А. МАДАТОВ,
«HUQUQ» мухбири

Бундан етти йил илгари қўшма қорхонамизда дастлабки автомобиль ишлаб чиқарилган эди. Бу мустақиллигининг меvasи эканлигини бугунги кунда ҳар биримиз фарҳланиб эслаймиз.

Асакада ишлаб чиқарилган автомобилларни юртимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида учратиш мумкин. «Нексия», «Дамас», «Тико» ва «Матиз» автомобиллари халқимизнинг мушуқлини осон қилмоқда.

Қўшма қорхонамиз маҳсулотлари чет элларда ҳам донг таратди. Қўшма қорхонамиз ишчиларининг аксарияти ёшлардир. Улар изланишда ва иқтидорда ривожланган мамлакатлардаги тенгқўларидан ҳеч қилишмаслигини амалда исботламоқдалар. Ёшларимизнинг аксарияти Жанубий Кореядаги автомобиль заводларида малака ошириб келишган. Улар эндиликда Асакада ишлаб чиқарилаётган автомобилларнинг сифати ва рақобатбардорлигини ошириш йўлида ғайрат кўрсатишмоқда. Айниқса, ўтган йили ишлаб чиқаришда ўзлаштирилган «Нексия-донс» автомобили ўзининг мукамиллиги билан чет эллик харидорларни ҳам мафтун этди. Бундай автомобилларни ишлаб чиқариш озмуноча изланишни талаб қилмайди. Ана шундан келиб чиққан ҳолда бизда «Сифат тўғрақлари» фаолият кўрсата бошлади. Бу тўғрақларга ишлов ва мутахассислар кўнгилли равишда уюшган бўлиб, ишлаб чиқаришнинг «кемта» жойларига барҳам беришмоқда.

Қорхонамизга чет эллардан ҳам меҳмонлар келиб туришади. Улар ишлаб чиқарилаётган машиналарни ўз кўзлари билан кўриб, қойил қилишгаётганининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Бизнинг машиналаримиз ҳақиқатан ҳам ишончли, хавфсиз ва техникадор. Мана шундай машиналарни мен билан ёнма-ён ишлаётган ҳамкасбларим Бахтиёр Қодиров, Ғуломиддин Расулов, Анаваржон Жалолов, Аззам Умаров каби ўз ишининг қўлаб-усталари яратишмоқда.

Ўтган етти йил биз учун катта ўзгаришлар йили бўлди, десам янглишмайман. Сабаби асослиқ автомобилсозларнинг аксарияти деҳқонларнинг фарзандидир. Улар замонавий дастхоналарни бошқариб, замонавий автомобиллар яратишмоқда.

Бир сўз билан айтсам, биз автомобилларимизни нуфузини асло туширмаймиз. Автомобилсозларимиз рақобатбардор маҳсулот тайёрлаш йўлида тинмай изланаверадилар.

И. ҚОБУЛОВ,
Асакадаги «ЎзДЭУавто» қўшма қорхонаси мутахассиси

ҚОНУН УСТУВОР ЮРТ ОБОД БЎЛАДИ

Андижон вилоят прокурори, адлия катта маслаҳатчиси Баҳодир ДЕҲҚОНОВ «HUQUQ» мухбири саволларига жавоб беради

(Давоми. Бошланиши 1-бетда)

Маълумки, Андижон аграр вилоят. Қолаверса, қишлоқ ҳўжалиги билан бирга саноат ривожиди ҳам республикамизда ўзига хос ўрни бор. Шунинг учун ҳам биз фаолиятимиз давомида қишлоқ ҳўжалигида ишловотларни жадаллаштириш, капитал қурилиш ва саноатни ривожлантиришга тўсиқ бўлаётган қонунбузилишларнинг олдини олишга, шунингдек, аҳолини иқтимоий ҳимоя қилиш, меҳнат ва бандлик, ўзаро тўлов ҳамда шартнома интизоми, тадбиркорлик фаолиятининг кафолатлари, жамият, фуқаро манфаатларини ҳимоя қилишга алоҳида эътибор берамиз.

— **Республикамиз Президентини томонидан олға суртилган бешта тамойилдан бири — аҳолининг кам таъминланган, ёрдамга муҳтож катламни иқтимоий ҳимоя қилишдан иборат. Бу борада вилоятда қандай ишлар амалга оширилмоқда?**

— Бу соҳада вилоятда салмоқли ишлар амалга оширилмоқда. Лекин камчилиги ва нуқсонлар ҳам йўқ эмас. Бу борада ўтказилаётган текширишлар давомида базис жойларда қонунбузилиш ҳолатларига йўл қўйилаётгани аниқланмоқда. Айниқса, айрим мансабдор ва моддий жавобгар шахслар томонидан иқтимоий ҳимояга муҳтож бўлган пенсионерларга, кўп болали ва кам таъминланган oilаларга ажратилган нафақа пулларини ўзлаштириш ва талон-тарож қилиш ҳолатлари содир этилаётгани гоят ачинарлидир.

Масалан, Бўз туман почта алоқа бўлимига қарашли «Солимаҳсул» бўлимида бошлиғи А.Рўзиев мансаб ваколатидан фойдаланиб, ҳужжатларни сохталашти-

димнома қиритилиб, 9 миллион сўмлик зарарни ундириш тўғрисида 100 дан ортиқ давво аризалари қиритилди.

— **Юқорида Андижон аграр вилоят эканлигини таъкидладингиз. Қишлоқ ҳўжалигида меҳнат қилаётган деҳқон-фермер ҳўжаликларининг ҳақ-хуқуқлари, манфаатлари қандай ҳимоя қилинмоқда?**

— Деҳқон-фермер ҳўжаликларига фаолиятига қонунсиз аралашуш, уларнинг ҳақ-хуқуқларини менсимаслик ҳолатлари уч-

Андижон кўчаларида

раб турибди. Масалан, Балиқчи туманидаги «Хумо-2000» ва «Хўжаобод», Жалолқудук туманидаги «Гулистон» кооперативлари раислари фермер ҳўжаликларига тегишли бўлган дизел ёқилғиларини ва плёнка маҳсулотларини ўзлаштириб, талон-тарож қилиб юборишган. Ушбу ҳолатлар бўйича жиноят ишлари қўзғатилиб, айбдор шахслар жиноий жавобгарликка тортилдилар.

Бундан ташқари, Улугнор туманидаги М.Иминов номи ширкат ҳўжалиги раиси Х.Ғолилов ўз мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб, «Шахриёр» фермер ҳўжа-

АНДИЖОНИМ

Қийессиз хур диёр қанча,
Кўёш тунда ботмайди.
Жаҳон ҳайрону дол лексин
Гўзал Анжонга етмайди.

Асл кўҳна шаҳарлар бор,
Ук ўтмас, сувага ботмайди.
Уш мрамардан ағло, лек
Гўзал Анжонга етмайди.

Кувончдан яйраган эл кўп,
Кўни байрамсиз ўтмайди.
Додқсиз шоду хуррам, лек
Гўзал Анжонга етмайди.

Кўшиқ бўлган чаманларингиз,
Навосиз тоғи тоғмайди.
Бирок куй авжиде асло
Гўзал Анжонга етмайди.

Ҳалолу пок злат бисёр.
Имонни нўда сотмайди.
Қаранг, мардлик, сазоаватда
Гўзал Анжонга етмайди.

Абдуҳалил ҚОРАБОВ

ЗАВҚ БИЛАН ИШЛАШ ДАВРИ

Андижон вилоятда 27 мингдан зиёд тадбиркор фаолият кўрсатмоқда. Бу ракам замирида катта меҳнат турғалигини, маҳсулотларининг янгидан-янги турларини ишлаб чиқаришда тадбиркорликнинг ўрни беқийс эканлигини тасаввур қилиш мумкин. Эндиликда ўзимизда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг савдосини ташкил этишда, тадбиркорликка янада кенгрок йўл очишга ҳаракат бошланганлигини мен чин дилдан маъқуллайман. Андижонда айниқса, ёғоч ўймакорлиги, мебелсозлик, тикувчилик соҳалари ривож топмоқда. Бизда биринчи бор ўймакор уста Йўлбарс Ўтагановнинг ёғоч ўймакорлиги мактаби яратилди. Бу мактабда бугунги кунда 30 нафар шоғирд ҳунар юрганмоқда.

Мен ҳам фермерман. Бўндан 7 йил муқаддам инқирозга учраган фермани сотиб олиб, уни оёққа турғузига интилдик. Интиланга толе ёр деганларидек, фермер ҳўжалигимиз учун Андижон тумани ҳўжаликларидан ер ажратилди. Шу йиллар ичида биз фермер ҳўжалигимиздаги сигирлар сонини кўпайтиришга эришдик.

Сутни қайта ишловчи қорхона қуришни орзу қилган эдик. Банкдан олинган кредит ҳисобига чет элнинг замонавий технологиясини олиб келиб, ўрнатилган муъссар бўлди. Кўп ўтмай фермер ҳўжалигимиз қошида сутни қайта ишлаш заводи барпо этилди. Бугунги кунда заводимиз томонидан ишлаб чиқарилаётган сут, қатик, қаймоқ ва бошқа турдаги маҳсулотлар савдода бемалол рақобатга бардош бермоқда.

Фермер ҳўжалигимиз қошида тикувчилик цехини ташкил этишни ҳам орзу қилган эдик. Бу ниятимизга ҳам эришдик. Цехимизда ўндан зиёд турдаги кийим-кечаклар тайёрланмоқда. Буларнинг ҳаммаси изланиш ва завқ билан ишлаш самараси десак янглишмаймиз. Шу билан биргаликда фермер ҳўжалигимизда меҳнат қилаётганлар учун иш шартини яхшилаш доимий эътиборимизда турибди. Ойлик маошлар ҳам ўз вақтида берилмоқда. Бу ютуқларимизнинг барчасида мулкка эгалик ҳиссининг ортаётганлиги беқийс аҳамият касб этмоқда.

Абдурахмон БОЛТАБОВЕВ,
Андижон туманидаги «Усмонхожи»
фермер ҳўжалигининг раҳбари

НАФАҚА ТАЙИНЛАНДИ

Маҳбуба Ғуломжонова Амроробод маҳалла фуқаролар йиғинига фарзандининг тарбияси учун нафақа тайинлашни сураб мурожаат қилган эди. Маҳалла фуқаролар йиғини йиғилиши унинг аризасини қўриб чиқиб, аризани рад этиш тўғрисида қарор қабул қилган. Ушбу қарорга М.Ғуломжонова оиласининг ўртача даромади салкам 7 минг сўмдан иборатлиги, нафақа тайинлаш учун белгиланган 6093 сўмлик мезондан юқорилиги асос қилиб олинган. Маҳалла фуқаролар йиғинининг бу қарори қонунга зид. Чунки, Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан тасдиқланган Низомнинг 12-бандига мувофиқ оиланинг ҳар бираъзосига тўғри келадиган умумий даромадини аниқлашда ариза келиб тушгандан аввалги 12 ой мобайнидаги барча даромадлар қўшиб ҳисобланиши, бу даромадга бола икки ёшга тулгунча бундан аввал тайинланган нафақа пули қўшилмаслиги қўрсатилган.

Бирок маҳалла фуқаролар йиғини М.Ғуломжонованинг фарзанди Р.Исмоиловга 2002 йилда берилган 82 минг сўмдан зиёд нафақа пулини ҳам оиланинг умумий даромадига қўшиб ҳисоблаган. Ушбу нафақа пули қўшилмаганде оила жон бошига тўғри келадиган даромад 4644 сўмни ташкил этди ва бу нафақа тайинлаш учун белгиланган мезондан казидир. Юқоридагига асосан, Бағдод тумани прокурори Т.Ҳасанов Амророб маҳалла фуқаролар йиғинига қиритган протест йиғилишида қўриб чиқилди ҳамда қарорнинг М.Ғуломжоновага нафақа тайинлашни рад этиш қисми бекор қилинди. Кам таъминланган оиллага давлат томонидан тайинланадиган нафақани олиш ҳуқуқи тикланди.

И. ИБРОХИМОВ,
«HUQUQ» мухбири

Мустақиллик буюк бахт, тенги йўқ нўматдир. Унинг шарофати туфайли ўтган 12 йил ичида асрга татигулик ишлар амалга оширилди. Барча соҳаларда ўтказилаётган ислохотлар ўзининг самарасини бермоқда. Жамиятимиз бозор иқтисодиётига ўтишнинг ўзига хос йўлини танлагани ва бу йўлдан оғишмай бораётгани дунё халқлари ҳавас қилса аризулик муваффақиятлар омили бўлапти.

қарорлар қабул қилинди. Юртбошимизнинг «Қишлоқ ҳўжалигида ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим йўналишлари тўғрисида»ги Фармон эса мазкур соҳанинг равнақи учун ҳуқуқий кафолат бўлди, десак муболага бўлмайди.

Туман прокуратураси, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари фаолиятла-

ДЕҲҚОНГА

Шу кунгача ҳукуматимиз томонидан тадбиркорлар ҳамда фермер ҳўжаликлари оид қонунлар ижроси юзасидан текшириш ўтказилган. Текширишларда фермер ҳўжаликлари оид қонунлар ижроси юзасидан текшириш ўтказилган. Текширишларда фермер ҳўжаликлари оид қонунлар ижроси юзасидан текшириш ўтказилган.

Текширишларда фермер ҳўжаликлари оид қонунлар ижроси юзасидан текшириш ўтказилган. Текширишларда фермер ҳўжаликлари оид қонунлар ижроси юзасидан текшириш ўтказилган. Текширишларда фермер ҳўжаликлари оид қонунлар ижроси юзасидан текшириш ўтказилган.

«Хумо-2000» кооперативи раиси Ж.Қамоллов фермер ҳўжаликлари учун олиб келинган ёқилғи маҳсулотларининг 2105 литрини (46305 сўмлик) шахсий автомашинаси учун ишлабтиб юборган. Бу ҳам етмаганде, у фермерлар маблағидан 100 минг сўмни шахсий автомашинасига эҳтиёт қилмас сотиб олиш учун сарфлаган. Фермерлар ҳисо-

ОЛИЙ КАДРИЯТ

Вилоят прокуратураси идоралари бошқа ҳуқуқ-тартибот идоралари билан ҳамкорликда қонунийликни мустаҳкамлаш, қонунбузарлик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш орқали ижтимоий-иқтисодий тараққиётга, фуқароларнинг қонуний фаолият юритишлари, умумий меҳнатлари эвазига даромадлари ортиб, турмуш даражалари яхшиланиб боришига муайян таъсирлар ўтказяпти.

Бозор иқтисодиётига асосланган эркин фуқаролик жамияти фуқаролар ижтимоий-иқтисодий фаолиятининг барча соҳаларида ўз иқтидорлари, қобилиятларини тўла-тўқис намоён этишларига имконият яратди. Тадбиркорлиқни, деҳқон-фермер ҳўжалиқларини, ўрта ва кичик бизнесни қўллаб-қувватлашга қаратилган қонунлар доирасида фаол ишлаётган фуқаро-

дор шахсларига нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Фуқароларнинг ҳуқуқий фаолликлари қонунийликни мустаҳкамлашнинг муҳим шартларидандир. Кейинги пайтда лоқайдлик, бефарқлик, мурасосозлик ўрнини ҳуқуқий фаоллик эгаллаётгани тобора яққолроқ кўзга ташланмоқда. Фуқаролар ўз ҳақ-ҳуқуқларини қонуний талаб этишга одатланишяпти. Бузилган ҳуқуқларини тиклаш учун прокуратура идоралари, ҳўжалик судлари, фуқаролик ишларини қўриш бўйича тўларга мурожаат этишяпти. Утган ярим йил давомида вилоят прокуратурасига келиб тушган 205 та фуқароларнинг мурожаатлари қонуний ҳал этилди. Фуқароларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини суд йўли билан самарали ҳимоя қилишга прокурорлар алоҳида эътибор беришяпти. Ана шундай ишлар қўрилишида прокурорларнинг иштироки 137 тадан 175 тага кўпайди.

Шунингдек ҳўжалик судлари қўраётган ишларда ҳам прокурорлар фаол қатнашиб, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишмоқда. Хусусан, «Фарғонасулт» Ўзбек-Британия қўшма корхонасидан фермерлар фойдаланадиган қўшма сўт учун қарзини ўндириш тўғрисида ҳўжалик судига даъво аризаси қўрилди. Бу каби мисолларни қўллаб келтириш мумкин.

Инсон ҳаёти, мол-мулкига тажовуз қилишдай оғир жиноятлар учун жазо муқарарлигининг таъминланиши, жиноятни келтириб чиқарган сабабларни бартараф этиш юзасидан прокуратура қирғатган тақдирномалар кенг жамоатчилик иштирокида муҳокама қилиниши ва бундай ҳолатларнинг олдини олиш борасидаги тадбирлар ўз самарасини бермоқда.

Вилоятда ташкил этилган жамоатчилик назорати фуқароларнинг ҳуқуқий фаолликларини ошириш, қонунбузарликларнинг олдини олишга сезиларли таъсир ўтказяпти. Маҳалла, қишлоқ фуқаролар йиғинларида ташкил этилган жамоатчилик назорат гуруҳлари шаҳар ва туман прокуратураларининг ҳуқуқий ёрдамларига таяниб, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишмоқда.

Ортимизда амалга оширилаётган ислохотлар фуқароларнинг тўқин-сочин, фаровон ва эркин ҳаёт кечирishiларини таъминловчи ҳуқуқий ижтимоий-иқтисодий асосларни яратишни қўлайди. Прокуратура органлари, жумладан, вилоятимиз прокуратураси ҳодимлари ана шу эзгу мақсад йўлида тинмай ишлашяпти.

Маруфжон УСМОНОВ,
Фарғона вилояти прокурорининг ўринбосари

Вилоят прокуратурасида тезкор йиғилиш.

ларда аниқланган қонунбузарликларни бартараф этиш, уларнинг бошқа жойларда такрорланмаслигига оид тегишли қонуний чораларни қўллаяпти.

Жумладан, ўтган ярим йил мўбайнида аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, меҳнат ва бандлик, истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоялаш, тўлов, шартнома интизомини, тадбиркорлиқни қўллаб-қувватлаш каби йўналишларда қонунлар ижросига оид 500 дан ортиқ текширишлар ўтказилди. Уларнинг натижаларига кўра 7 мингдан зиёд прокурор таъсир чоралари қўлланилди. 550 дан ортиқ гайриқонуний ҳужжатлар прокурорларнинг протестлари асосида бекор қилинди. Аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари мингдан ортиқ тақдирномалар орқали бартараф этилди. 4 мингдан ортиқ шахслар интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди. Қўпол қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 100 дан ортиқ жиноят ишлари қўзғатилди. Ётказилган моддий зарарни ўндириш ҳақида судларга мингта яқин даъво аризалари қирғилиб, 220 миллион сўмдан ортиқ қисми айбдорлардан ихтиёрий равишда ўндирилди. Келгусида қонунбузилиш ҳолатларининг олдини олиш мақсадида 500 дан ортиқ мансабдор шахс расман оғохлантилди.

Ишчи-хизматчиларга 2002 йил сентябрь ойидан бўён 211 миллион сўм иш ҳақи, ишлаётган нафақадорларга 3,6 миллион сўм нафақа тўламай келаётган Фарғона фуран бирикмалари кимё заводи мансаб-

Халқи олий ҳокимиятдан
фойдалана олган мамлакатгина
эркинликнинг чинакам
маскандир.

Цицерон

МАДАДКОРМИЗ

бидан кун кечираётганларнинг яна бири «Этиқода» кооперативи раиси Ю.Опти-боев бўлиб чиқди. У «Бахтиёр-С» фир-маси билан шартнома тузган ҳолда 1 квадрат метри 2000 сўм турадиган 150 квадрат метр, умумий баҳоси 300 минг сўм бўлган дараза ойнасини олгану, кооператив ҳисобига қирин қилишни гўё «унутиб қўйган». Кейин ҳақалак ол-тан нафсининг сўзига қириб, ойналар-ни Наманган «Хажон бозори»да сотиб, пулинчи ўзлаштириб юборган.

«Хўжабод» кооперативи раиси Т.Йўлчиев ҳам «жигилдон» ёлғашда ўз ҳамкасбларидан қолишмаслиги аниқ-ланди. У ўз мансабини суистеъмол қилиб, фермерларга автосервис хиз-мати қўрсатишдан тушган 5 фойзлик даромад ҳисобидан олиб келинган па-лаа ёғининг 306,5 килограммининг сотиб юбориб, пулларни шахсий манфаати йўлида сарфлаган.

Шунингдек, у тадбиркор С.Абдураз-зоқов ҳисобига 200 минг сўм ўтказиб бериб, бунинг эвазига ҳеч қандай мах-сулот олмасдан, шахсий автоуловини

«гизинглаган тойдек» қилиб олган. Эҳкатой раис фермерларга тегишли 1330 литр (266000 сўмлик) нефть мах-сулотларини отасидан қолган мерос-дек билиб, бемалол ишталаверган. Бу учала қорчалоннинг ҳам «фаолиятига» ўз вақтида чек қўйилиб, суд жавобгар-лигига тортилди. Ётказилган моддий зарарлар фермерларга ўндириб бе-рилди.

Мамлакатимизнинг эртанги кўни, аҳоли турмуш фаровонлиги қишлоқ ҳўжалиги билан чамбарчас боғлиқ. Бу жиҳатдан олиб қараганда, деҳқон-фер-мер ҳўжалиқларининг роли бениҳоя каттадир. Зарур пайтда берилган оз-гина кўмак ҳам деҳқон кўнглини тоғдек кўтареди, уни янада ғайрат-шўжоат билан ишлашига ундайди. Шу ўринда ризқи-рўзимини яратиб бераётган зах-матқаш инсонларга камарбаста бўли-шимиз лозим.

Абдулатфжон АХМЕДОВ,
Балиқчи туман прокурори

ИШГА ТИКЛАНДИМ

Оқунбобоев тумани маданият бўлими мудири вазифасида ишлаётган эдим. Шу йил 7 апрель кўни туман ҳокимининг ўринбосари А.Яҳёев мени ишдан бўшатиш ҳақида Фармойиш чиқарди. Вилоят маданият ишлари бошқармаси бошлигининг буйруғи билан ишга қабул қилинган фуқарони нега ҳоким ўринбосари вазифасидан четлаштирадиган? Бу қарорга норозилик билдириб, ҳоким ўринбосарига унрадим. Бирок, у фармойишни ўзгартиришни истамади. Шундан сўнг, туман прокуратурасига мурожаат қилдим. Прокуратура аҳолини аризмани ўрганиб чиқишганда, туман ҳокими ўринбосарининг фармойиши қонунга қўйилган аён бўлди. Қонун-қоидага кўра вилоят маданият ишлари бошқармаси бошлиғи буйруғи билан ишдан бўшатишдан кейингина ҳокимлик фармойиш чиқариши мумкин экан. Туман прокурори О.Холматовнинг туман ҳокимлигига қиритган протести билан мени ишдан бўшатиш тўғрисидаги фармойиш бекор қилинди. Қонунийликни таъминлаб, фуқароларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаб бераётган прокуратура ҳодимларининг ишлари адолатга, ҳақиқатга ишончини мустаҳкамляпти, қонунларга ҳўрмат-эътибор тўғрисида кучайтирапти.

Худойберди ТУРСУНОВ

ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИ

ҚОНУНИЙЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАШГА
ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Вилоят прокуратураси ташаббуси билан жамоатчилик назоратини ташкил этиш, фуқароларда ўз ҳуқуқларига нисбатан даъвогарлик ҳиссини шакллантириш юзасидан дастур ишлаб чиқилганди. Дастурда қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғинларида жамоатчилик назоратини ташкил этишнинг қонуний асослари, йўл-йўриқлари қўрсатиб ўтил-ган эди. Прокуратура ҳодимларининг ҳуқуқий ёрдамлари билан бизнинг қишлоқ фуқаролар йиғини ўраминида беш-та маҳалла фуқаролар йиғинларида ҳам жамоатчилик назорати гуруҳлари ташкил этилиб, фуқароларнинг ҳуқуқий фаоллигини оширишда ибратли ишлар олиб бориляпти.

Толмозор маҳалла фуқаролар йиғини қоидаги жамо-атчилик назорати гуруҳи Толмозор савдо корхонасига қарашли Анваржон Исоқов мудар бўлган 2-сонли дўкonda аҳолига саккиз турдаги махсулотларнинг савдосини ўрган-ди. Дўкonda ўсимлик ёғи йўқ эди. Савдога қўйилган ўн эса бозор нариҳдан қиммат. Шу боис ўн сотилмай, ўзоқ вақт туриб қолган ҳамда сифатини йўқотган. Дўкondaги шакар-нинг нариҳи ҳам бозор нариҳдан юқорилиғи маълум бўлди.

4-савдо дўкonda 2000 йилда ишлаб чиқарилган, истеъмол мuddати ўтиб, яроқсиз ҳолга келган қиём (банка-ларда) пештахтага қўйиб қўйилганди. Назоратчилар бош-қа дўкondaда ҳам бир қатор нуқсонларни аниқлашди, даполатномалар тузилиб, маъсул шахслардан уларни бар-тараф этиш талаб қилинди.

Сўнгги йилларда томоғка учун фуқароларга ер май-донлари ажратиб берилмоқда. Афсуски, фуқаролар ердан мақсадли фойдаланишмаяпти. Жумладан 12 та оилага ажратиб берилган томоғқалар йиллар мўбайнида қўри-лиш қилинмасдан, экин экилмасдан, ташландиқ ҳолга келгани жамоатчи назоратчиларни бефарқ қолдирмади. Улар М.Шерубаев номи ширкат тақдимида бошқаруви-га ушбу ерларни қайтариб олиш ҳусусида тақдиминома қир-тидлар.

Жамоатчилик назорати лоқайдлик, мурасосозлик, «бе-тарафлики» каби иллатларни қиритиш, фуқароларнинг фа-оликларини ошириш орқали қонунийликни мустаҳкам-лашга хизмат қилишига ишончим қомил.

Маҳмадали ҚУДДОШЕВ,
Қува туманидаги «Намуна» қишлоқ
фуқаролар йиғинининг раиси

ОЛДИ-СОТДИ НИЗОСИ

ПРОКУРАТУРА ЁРДАМИДА ҚОНУНИЙ ҲАЛ ЭТИЛДИ

Бошимдан кечирган иш мисолида прокуратура ҳар қандай низоини адолатли, ҳолисона қўриб чиқишига амин бўлдим.

Фарғона туманидаги Бодил ипаччилик фабрикаси қошидаги «Тижорат савдо мар-кази» директори лавозимига ишлайман. Фабрикага хом ашё етказиб бериш учун 2002 йил июль ойининг бошида Фарғона вилояти «Пилла» ҳиссдорлик жамияти билан шартнома тузди. Банкдан 50 миллион сўм қисқа мuddатли кредит олиб, август ойида ҳиссдорлик жамиятининг ҳисоб рақамига ўтказиб бердик. Шартномада кўзда тутил-ган мuddатлар ўтиб борар, бироқ пилла хом ашёсидан дарах йўқ эди. Талабномалари-миз жавобсиз қолар, махсулотни юклаб келиш учун юборган таъминотчиликмиз қуруқ қайтширди. Бу ёқда банкдан олинган кредит фойзи тобора ўсиб борарди. Вилоят «Пилла» ҳиссдорлик жамияти на махсулотимизни бекор, на пулимизни қайтарарди. Ана шундай илжосиз вазиятда вилоят прокуратураси ҳодимлари жонимизга аро киришди.

2003 йил февраль ойида вилоят прокуратураси вилоят ҳўжалик судига «Пилла» ҳиссдорлик жамиятидан «Тижорат савдо маркази» фойдасига етказиб берилмаган пилла хом ашёси учун тўланган 50 миллион сўмини ва ўзаро шартнома шартларига кўра шартнома мажбурияти бажарилмаганидан бошлаб ўтган ҳар бир кўн учун умумий сўмнинг 0,4 фойзи миқдоридида ҳисобланган жами 20 миллион сўм пеняни ва нҳоят банкдан олган қарзимизнинг ўз вақтида тўлмайли йиғилиб қолган салкам 4 миллион 600 минг сўм миқдоридидаги кредит фойзаларни ўндириш юзасидан даъво аризаси қирғиди.

Март ойида ҳўжалик суди ушбу даъво аризасини қисман қондириш, яъни етказиб берилмаган пилла хом ашёси учун олдиндан тўланган 50 миллион сўмини қайтариш, даъвонинг пеня ва банк фойзаларини ўндиришга оид қисмининг рад этиш тўғрисида ҳал қилув қарорини чиқарди. Апрель ойида вилоят прокуратураси ҳўжалик судининг ҳал қилув қарорига апелляция протестини қирғиди. Ушбу протестда ҳал қилув қарорининг салкам 26 миллион сўм миқдоридидаги пеня ва банк кредит фойзаларини жавобгардан ўндиришга оид талабнинг рад этилиши асоссизлиғи ҳужжатли далиллар билан исбот-лаб берилди. Яъни, шартнома тузилганда кейин вилоят «Пилла» ҳиссдорлик жамия-ти тўлов қобилияти бўлмагани сабабли ўн шартларини бажара олмагани маълум бўлди. Вилоят прокуратураси қирғитган Апелляция протести билан вилоят ҳўжалик судининг ҳал қилув қарори бекор қилиниб, жавобгар бизга 50 миллион сўм эмас, 74 миллион 600 минг сўм тўлайдиган бўлди.

Вилоят прокуратураси ҳодимлари нафақат бизнинг «Тижорат-савдо маркази», балки Бодил ипаччилик фабрикасида ишлаётган ўнлаб ишчи-хизматчиларнинг қонун-ий манфаатларини ҳимоя қилишди. Бу билан жамоамизни молиявий инқироздан асраб қолишди.

Равшан ҚАРИМОВ

Туманимизда ҳам 549 та деҳқон-фермер ҳўжалиқла-ри фаолият қўрсатмоқда. Прокуратура ҳодимлари нафақат фермерларнинг, балки, ширкат аъзолари-нинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш, фермер ва ширкат ҳўжалиқлари тўғрисидаги қонуннинг бажарилишини назорат қилиш юзасидан муайян ишларни амалга оширмоқда.

ФЕРМЕР ҲУҚУҚИ ТИКЛАНДИ

Яқинда М.Иминов номи ширкат ҳўжалигида фаолият қирғатган қорвалчиликка иктисослашган «Шах-риёр» фермер ҳўжалиғи раиси Р.Са-римсоқовдан ариза тушди. Унда баён этилишича «Шахриёр» фермер ҳўжалиғи 1999 йилда туман ҳокими-нинг қарори билан ташкил этилган. Унга М.Иминов ширкат ҳўжалиғи-дан 30 йил мuddатга тузилган 1999 йилги шартнома асосида 18 гектар ер ажратиб берилган. «Шахриёр» фермер ҳўжалиғи 2001 йилга қадар ширкат билан ички шартнома тузиб ишлаган. 2001 йилда фермер ҳўжа-лиги ширкат тасарруфидан чиқари-либ, фермерлар уюшмаси таркиби-даги кооперативга бириштирилган. Худди шу йили туман ҳокимлиғи топ-шириғи билан мутасадди ташкилот-ларнинг мутахассислари томонидан фермерлар фаолияти ўрганиб чи-қилган. «Шахриёр» фермер ҳўжали-ғи чорва ҳайвонларининг бош сонин кам бўлгани учун фермерга 9 гектар ер майдони ортиқча берилган, деб ҳулоса берганлар. Ва ортиқча деб ҳисобланган фермернинг ерини олиш ҳўжалик ихтиёрига оғзаки ра-вишда тавсия қилинган. Бу оғзаки тақлиф ҳўжалик раҳбари Х.Ҳолинов-нинг қулгоғига мўйдек ёқадди. Фер-мернинг 9 гектар ерини олиб қўйиб, ҳеч қандай ҳужжатсиз ёки суднинг қарорисиз 3 йил давомида фойда-ланиб келинган. Ваҳоланки, ҳозир-гача ҳам фермер ҳўжалиғига тегиш-ли бўлган 18 гектар ер майдонни ту-ман деҳқон-фермерлар уюшмаси ҳисобидан чиқарилгани йўқ. Туман ҳокимининг 1999 йилдаги қарори ва фермер ҳўжалиғининг 30 йил муд-датга тузган шартномаси бекор қилинганга, яъни ўз қичида туриб-ди.

Аниқ режа асосида олиб борил-ган дастлабки суриштирув чоғидаёки масала ойдинлашди. Ўз вазифаси-ни суистеъмол қилган, мансаби-дан ҳўжасизларга фойдаланган ҳўжалик бошқаруви раиси Х.Ҳоли-новга нисбатан жиноят иши қўзға-тилди. Дастлабки тергов ҳаракатла-ридаёки прокуратура аράлашуви би-лан уч йил давомида ҳуқуқий паймол қилинган фермернинг ери ўз ихти-ёрига қайтарилди. Тергов жараёнида «Шахриёр» фермер ҳўжалиғининг уч йил давомида 1413773 сўм эъён қилгани маълум бўлди. Аини қўн-ларда етказилган эъёнини ўндириш чоралари қўриляпти. Бу борада фермерлар ҳуқуқини муҳофаза қилувчи қонунлар борлигини унут-ган раҳбарлар, албатта, жазосини олишлари муқаррар.

Бекмуҳаммад АҲМАДАЛИЕВ,
Улўнор тумани прокурори,
адлия кичик маслаҳатчиси

МУНОКАМА UCHUN MAVZU

Ўзбек маърифатпарварларидан бири Абдулла Авлонийнинг тарбия биз учун ё ҳаёт, ё мамот масаласи эканлиги ҳақидаги фикрлари, ўйлашмача, ҳали ҳам ўз кучини йўқотгани йўқ. Айниқса, мустақилликдан сўнг айнан мана шу масалага алоҳида эътибор қаратилгани, мамлакатда таълим тизимини ислоҳ қилишдан тортиб, кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг жорий этилиши ҳукуматнинг бу борадаги фикри Авлоний домла билан ҳамоҳанг эканлигидан далолатдир. Бир-бирдан кўркам, кенг, шинам, ёруғ, айни пайтда жохон андозаларига мос равишда бўнбўд этилаётган таълим масканлари — лицейлар, коллежлари кўриб кўзинг қувнайди. Бугунги ёшларга ҳар қанча ҳавас қилса арзийди. Ростда, бундан 15-20 йил олдин ўзбек йигит-қизлари хорижий давлатларнинг исталган ўқув даргоҳларида таълим олиши кимнинг ҳам ҳаёлига келибди дейсиз. Хуллас, санаъи-версак ютуклар етарли. Аммо...

иси, таълим-тарбия жонкуярлари соҳада ози? Менга қолса, рўзгор юмушларидан ортиб, тун ярмигача ўқувчиларнинг дафтарларини текширишга ўтирган, куёш чикмай оиласига нонушта тайёрлаб, уларни боғчага, ишга кузатган, ўзи мактабга отланган ҳар бир ўқитувчини фидойи дейишга арзийди. Уларни бугунги куннинг ҳақиқий қаҳрамонлари десам, кўпчилик фикримга қўшилса керак.

Яқинда қишлоққа бордим. Инглиз тилидан дарс берган ўқитувчимизни учратиб қолдим. Гап айланиб маош масаласига бориб тақалди. Собик муаллимимиз охири мартта 3-4 ой олдин иш ҳақи олганлигидан нолиб қолди. Ҳайратимни яшира олмай, шунча вақтдан буён ниманинг

мис тилидан сабоқ бериб келган нуфузли домлалардан бирининг ўз хоҳишига кўра ишдан бўшаб кетганлигини эшитиб қолдим. У кишини таниганлардан бирига домла ўз хатти-ҳаракатини қуйидагича изоҳлабди:

— 10-20 минг маош учун бошимни оғритиб нима қиламан. Уйда «репититор»-лик қилсам, бундан 10 баробар кўп ишлайман.

Хулосани ўзингиз чиқариб олаверинг.

Кейинги йилларда «репититор»-лик шу қадар авж олиб кетдики, кўча-кўйда, газеталардаги эълонларни ўқиб бошингиз айланиб, кўзингиз тиниб кетади. Айниқса, шу кунларда «репититор»-ларнинг бозори қайнаган пайт. Негаки, олдинда олий ўқув юртиларига кириш учун имтиҳонлар турарибди.

Келинг, жайдарича айтганда мактабда я х ш и ўқимаганимиз (балки я х ш и ўқитишмаган

ент камида учта фан бўйича репититор ёллаш зарур. Бу фанлардан бир ойдан, ҳафтасига уч соатдан дарс олганида абитуриент камида 60 мингга кўра санаб бериши керак. Бу миқдор айримлар учун арзимас туюлар, аммо мен билган баъзи қишлоқдошларим бунинг учун соғин сигирини сотиб, фарзандлари учун пойтахтдан репититор ёллаётганини айтсам, масалага бошқачароқ ёндашиш кераклигини тушуниб қоларсиз.

Сабаби жуда оддий. Бунга ўша ҳамқишлоқларимдан бирининг ўзи қуйидагича изоҳлайди:

— Бу йил ўғлимни ўқишга олиб келдим. Репититорга бермоқчиман. Негаки, мактабда чет тили бор йўғи 5-синфгача ўтилган. Мутахассис йўқ эмиш. Тўғри-да, ўзи 15-20 минг ойлик бўлсаю, шунга ҳам 3-4 ойда беришса, қайси ақли расо бунга қўниб ишлайди.

Танишимнинг гапига жон бор, албатта. Аммо у ўзининг ташвишини айтишга ор қилди. Билишимча, у ўзи яшаб турган ҳўжалик дала-ларидан бирида сувчилик қилади. Сўрасам, ўтган йили аванс тариқасида тарқатилган 500 сўм (!) пулдан бошқа маош олганлигини эслай олмади. Йилда бир-икки марта бериладиган 4-5 кило ёғ, 3-4 қоп бугдой эса 8 жон яшайдиган рўзгор учун урвоқ ҳам бўлмаслиги ҳаммага аён. Тагинан танти халқимиз бор. Ҳўжалик раҳбарларининг қўлига қараб ўтиришни ўзига ор билиб, бир

дан фойдалансангиз ютказмайсиз.

САНЖАР, талаба, Тошкент:

— Ўқишга киргунимга ота-онамнинг қанча пул сарфлашганини ўйласам, ҳозир виждоним қийналади. Репититорга қатнашни бошлаганимда улар ҳам мактаб дароликлари асосида ўқитишга танини кўриб, ростини айтсам мактабда яхши ўқимаганим учун ўзимни ўзим ёмон кўриб кетдим.

Масалага янада ойдинлик киритиш мақсадида пойтахтлик репититорлардан бирининг фикрини эътиборингизга ҳавола этмоқчимиз.

— Кўпчилик ота-оналар репититор ҳам мактабдаги билимини ўртада, дея янгилишидади. Негаки, тест саволларидаги баъзи маълумотлар мактаб дастурларида учрамайди. Бунинг устига, репититорнинг афзаллиги шуки, ўқувчи тест вариантларидаги саволга жавоб топиш учун ўнлаб китобларни varaқлашишга тўғри келади. Биз эса нафақат саволларга жавоб берамиз, балки ўқувчига уларни тўғри топишни тушунтириб, йўналиш кўрсатамиз. Пул масаласига келсак, ўзингиз ўйланг, мактабдан маош олиб, ўқувчига билим бермаган ўқитувчининг ўрнига нега энди биз текинга сабоқ бериши керак? Қолаверса, ақсарият мактабларда (ихтисослашганларидан ташқари) хорижий тиллар ҳафтасига бор-йўғи 2 соат ўқитилади. Энди ўзингиз ўйланг, ана шу вақтда олган билим билан тест саволларини ечиш мумкинми?

Сўхбатдошимнинг фикрлари қанчалик кескин бўлмасин, уни муҳокама қилиш ўқувчига ҳавола. Аммо мени қизиқтириб қўйгани тест саволларининг мактаб дастурига тўғри келмаслиги ҳақидаги масала бўлди. Демак, ўқувчи мактабда қанчалик берилиб ўқимасин, олий ўқув юртига кириш учун барибир репититор хизматидан фойдаланишига тўғри келар экан-да? Назаримда, бундан шундай ҳулоса чиқадики, биз нафақат ота-оналар, балки ёшларимиз олдида ҳам турли-туман муаммоларни қўндаланг қилиб қўйамизми-кан?

Хуллас, кўриб турганингиздек, бу масалани тағига етиш биз ўйланганчalik осон эмас экан.

Энди мақолани ёзишдан қўланган мақсадга кўчсак. Гап шундаки, биз ўқиган даврларда (10 йиллар олдин) ҳамма бир хил ўқитиларди. Ҳатто қолоқ ўқувчилар оталиққа олинарди. Бугун негадир ана шу тамойил бироқ бузилаётгандек туюлди менга. Тўғри, бола бошдан деганларидек, иқтидорли ўқувчиларни қўллаб-қувватлаш керак. Иқтидори бундайроқлар қўлидан нима иш келишига қараб, кунини кўриб кетар. Лекин бизнинг «эскича» қарашларимизни тумандек тўзатиб юборган иқтидор бозоридаги янгича кураш усуллари, мураббий-репититор муносабатларига ҳам ойдинлик киритиб олиш керакка ўхшайди. Тўғри, ўтмиш даврида яшашимиз. Ҳўроҳ ҳамма жойда бир хил қичқиради. Вақти келиб бу қийинчиликлар ҳам ортда қолар. Аммо тирикчилик вақидан мактабларни тарқ етаетган мураббийларимиздан озгина фидойилик сўрасак, бизни тўғри тушунишар.

Ўқувчилар тарқок фикрларимиз учун аввалдан узр сўраган ҳолда ёзганларимизни муҳокама учун мавзу сифатида қабул қилиб, ўз мулоҳазаларингиз билан ўртоқлашасиз деган умидимдан.

Жаҳонгир ШАРОФБОВ,
«HUUQUQ» мухбири

ТАҲРИРИЯТИМИЗГА

келаётган ҳар 3 та шикоят-аризадан 1 таси иш ҳақи қарздорлиги тўғрисида бўлгани ҳолда, уларнинг аксарияти мактаб ўқитувчилари томонидан ёзилаётганини ҳисобга олсак, бу соҳадаги муаммоларни ҳал этиш учун ҳали анча тер тўкиш кераклигига амин бўламиз. Негаки, халқимизда бўш қоп тик турмайди деган нақл бор. Шундай экан, манфаат бўлмаган жойда иш унуми ҳақида гап ҳам бўлмаслигини эслатиб ўтишнинг ҳоҳати йўқ. Келинг, гапни чуқулаштирмай аниқ мисолларга ўтиб кўяйлаик.

Математика фанидан ўқитувчимиз бўларди. Замира опа. Институтни битирган заҳоти мактабимизга ишга келган бу аёл, ёш, бунинг устига сергайрат эмасми, ҳар бир дарсини ажойиб тарзда ўтарди. Худди ҳозиргидек ёдимда. У кишининг ташаббуси ўлароқ ташкил этилган «қизил парта»да (аълочиларни рағбатлантиришнинг ўша пайтдаги усули-да энди. Ж.Ш.) уч киши ўтирарди. Математикани қанчалик кунт билан ўқимайлик, барибир бола эдик-да. Кунларнинг бирида, дарс маҳали Замира опанинг ҳақиқатан ҳам жаҳлини чикарадиган даражада шўхлик қилиб қўйдим. Ўқитувчимиз шундай ғазаб отига миндики, ҳатто бироқ олдин берган топширигини қўлимдан қўлиб олиб, қўндалди дафтаримни сўради. Бир лаҳзада қўндалгидан биринчи марта «куёнинг қулуги» жой олди. Буниси ҳам майли, ўша кундан сал олдинроқ Замира опа математика синфида «Бизнинг фаҳримиз» номли деворий газетга ташкил этиб, унга мен ва яна икки партадошимнинг суратини қўйишми айтиб, суратга тушиб келишимизни тайинлаганди. Айнан ўша кун суратимни олиб келгандим. Энди аҳволимни тасаввур қилаверинг.

Эртаси кун би аҳволда мактабга келдим. Йўлакда Замира опа қарши олди. Мени хонасига тақлиф этиб шундай деди:

— Биламан, сени керагидан ортиқ жазоладим. Аммо вақти келиб бунинг ўзинг тушуниб олсан. Фақат бир нарсани унутма. Билим ҳеч қачон ҳаволаниб кетиш учун асос бўлмаслиги зарур. Ҳали бутун келажакнинг олдинда. Ким бўлишингдан, қайси касбни танлашингдан қатъий назар, ҳеч қачон ютукларингдан мағрурланма.

Ушбу воқеа менга бир умрга етарли сабоқ бўлганлигини ҳозир тан оламан. Айни пайтда Замира опа каби фидойи ўқитувчилар қўлида таълим олганимдан ич-ичимдан қувонаман ҳам.

Ҳозир-чи? Ўз касбининг фидойи

ҳола қилди назаримда. Замонавий тилда муаллимим қилаётган бу иш «репититор»-лик дейилади. Очиғи айтсам, унинг нега хижолат бўлаётганини тушунмадим. Ўзидан сўрадим:

— Нима десам экан? Бу иш билан бир мен шуғулланаётганим йўқ. Бошқа фан ўқитувчиларининг ҳам айримлари шундай қилишапти. Ростки, бир пайтлар ҳам ўзлаштириш паст ўқувчиларни дарсдан ташқари машғулотларга олиб қўлиб ўқитардик. (Текинга албатта. Ж.Ш.). Аммо ҳозир бунинг бутунлай тескарис бўлаёпти. Очиғи биз шунга мажбур бўлаёпмиз. Масалан, менга қатнаётган ўқувчилар асосан иқтидорли, илмга чанқок болалар. Баъзилари эса олий ўқув юртига тайёрланиш учун келишади.

Ўқитувчимизнинг нимадан хижолат бўлаётганини энди тушунаёпман. Маош беришларини қўтиб ўтирмай, ўз тирикчилигини кўраётган учун у кишини айблаш ноўрин, албатта. Қолаверса, хижолатбозликнинг бошқа бир сабаби бор. Қайсики, эндиликда у ва у каби йўл тутаетган бошқа муаллимлар мактабга шунчаки, ҳўжакўрсин учун сабоқ беришга келади. Асосий сабоқ эса уйда, бунинг устига иқтидорли ҳамда ота-онасининг чўнтаги «бакуват» бўлган (бу энг асосийси. Ж.Ш.) болаларга берилади.

Яна бир гап. Юқоридаги муаллимимиздан фарқли ўлароқ, вилоятимиздаги олий ўқув юртида кўп йиллардан буён талабаларга не-

дир Ж.Ш.) айнаи дамда қанчага тушишни бир ҳисоблаб кўрайлик. Масалан, пойтахтда инглиз тилидан репититорнинг бир соатлик сабоғи ўртача 1500 сўмни ташкил этар экан. Қолган фанлар ҳам деярли ўртача ана шу нархни ташкил этади. Тўғри, бу нарх бундан 1-2 йил олдинги нархлардан кескин фарқ қилади. Нисбатан арзон. Бунинг бирдан-бир сабаби эса ушбу йўналишда рақобатчиларнинг қўлайлиги. Синчков ўқувчи юқоридаги икки воқеани нега келтирганимизни энди тушуниб етаетган бўлса ажаб эмас.

Мавзуни давом эттирамиз. Инглиз тили бўйича репититорлик 1500 сўм дедик. Айнан шу фан бўйича ўқувчи репититордан неча соат дарс олиши керак деган саволага жавоб бериш эса бироқ мушкулроқ. Сабаби ҳаммаси ўқувчининг ушбу фанни шу пайтгача нечоғли ўзлаштирганига боғлиқ экан. Аммо худди шу фан бўйича маъжуд ўқув курсларининг нархи ойига 16 минг сўм эканлигини билиб олди. Ҳар бир курс уч ой давом этишини ҳисобга олсак, демак инглиз тилини (мукаммал бўлмаса ҳам) ўрганиш бир ўқувчига 48 минг сўмга тушар экан. Очиғи айтганда, бу нарх-наводорли ҳамда ота-онасининг чўнтаги «бакуват» бўлган (бу энг асосийси. Ж.Ш.) болаларга берилади. Аммо масаланинг яна бир томони бор. У ҳам бўлса, олий ўқув юртига кириш учун бир абитуриентнинг харажати. Негаки, ўқишга киришга тайёргарлик кўриш учун абитури-

ту-там томоркасида полиз экани экиб, чорвачилик қилиб кунини кўрмоқда.

Хуллас, мавзудан четлашмайлик. Жиззахлик бир дўстим яқинда қуйидаги воқеани айтиб берди:

— Репититорларга ҳам қойил қилиш керак. Масалан, бир синфдошим мактабни битирган чоғимизда ҳам «энг қолоқ ўқувчи» саналар эди. Мактабни битирган йилимиз мен қанчалик тайёргарлик қилмай, ўқишга кираолмадим. Аммо ўша синфдошим талаба бўлиш бахтига муассар бўлди. Кейин билишимча, репититори унга барча тест жавобларини сўзма-сўз ёдлатиб чиққан экан.

Демак, репититорларнинг ҳам ўқитиш услуби турлича экан-да. Бу ҳақда, умуман репититор ёшларимиз назарида қим эканлигини билиш учун уларнинг бир нечасига савол билан мурожаат этдик.

Валижон САМАНДАРОВ, 9-синф битирувчиси, Сирдарё вилоятидан:

— Менимча, репититор дангаса ўқувчиларни бир жойга ўтказиб, мажбуран ўқитувчи шахс бўлса керак. Негаки, аслида репититор ҳам мактабда олишингиз керак бўлган билимини ўргатади. Шундай экан мактабда яхшироқ ўқисангиз, ортиқча харажатдан қутуласиз.

Дилшод МАХКАМОВ, абитуриент, Андижондан:

— Репититорлар керакми, йўқми? Шахсан менинг назаримда керак. Негаки, мактабда қанчалик кунт билан ўқиманг, барибир олий ўқув юртига кириш учун мукаммал тайёрланишда репититор хизмати-

Ҳар қим билим олиш ҳуқуқига эа.
Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан қамолатланади.
Мактаб ишлари давлат назоратидадир.

Ўзбекистон Конституциясининг 41-моддаси

Маълумки, амалдаги қонунларнинг ҳаётага татбиқ этилишини назорат қилиш прокуратура органларига юклатилган. Чунки мамлакатимиз Конституциясининг 118-моддасида таъкидланганидек, «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қонунларнинг аниқ ва бир хилда бажарилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар амалга оширади». Шунингдек, 2001 йил 29 августда янги тахрирда қабул қилинган «Прокуратура тўғрисида»ги қонун ҳуқуқий органлар тизимида прокуратуранинг тутган ўрнини аниқ ва равшан белгилаб бериб, унга кўпгина вазифа ва мажбуриятларни юклатди.

Иброҳимжон ЮСУПОВ олган сурат

✓ TAVSIYANOMA

ча бошқа шахсларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиб даъво қўзғатар экан, фақат процессуал маънода даъвогар саланлади. Шу ўринда даъвогардан қуйидаги хусусиятлари билан фаркланади:

- 1) прокурор гарчи иш бўйича даъво қўзғатса-да, манфаати қўзланган шахс ўрнига ўтмайди, моддий-ҳуқуқий манфаатдор ҳисобланмайди, ҳуқуқий бузилган шахс эса асл даъвогар бўлиб қолаверади;
- 2) жавобгар шахслар билан қилишув битими

1) оилавий ҳуқуқий муносабатларга доир ишлар бўйича, яъни болаларни қимга қолдириш, алимент, ота-оналик ҳуқуқларидан маҳрум қилиш ва бошқалар;

2) фуқаролик ҳуқуқий муносабатларга доир ишларда фуқарони муомалага лаёқатсиз деб топиш ёки муомала лаёқатини чеклаш оилага зарар етказишга олиб келса, шунингдек, зарар етказишга, меросга оид низолар бўйича;

3) меҳнатга оид ишлар бўйича — вояга етмаганларни ишга тиклаш ва ишда уларга қонунларда белгиланган имтиёзлар берилмаганлиги билан боғлиқ даъволарда;

4) уй-жойга доир муносабатларда болалар ҳуқуқларига таъсир қилувчи ишларни қўриш давомидида келиб чиқади.

Прокурор асосан мазкур низолар юзасидан асосий эътиборни боланинг

етмаганлиг эътиборини зарар учун умумий асосларда мустақил жавобгар бўладилар.

Вояга етмаганлар томонидан зарар етказилишига доир мажбуриятлардан келиб чиқадиган низоларни қўришда прокурорлар қонундаги ҳолатларга эътибор берган ҳолда ўз ҳуқуқларини беришлари шарт.

Меҳнатга оид ҳуқуқларини ҳимоя қилишда прокурорлардан қуйидаги ҳолатларга эътибор бериш талаб этилади:

1) корхона, ташкилот, муассасаларда меҳнат шaroитлари, меҳнат муҳофазаси, техника хавфсизлиги тўла яратилганлиги;

2) вояга етмаган шахсларга меҳнат қонунларида қўрсатилган имтиёзлар берилганлиги;

3) вояга етмаган шахсини ишдан бўшатилиш қўнига мувофиқлиги.

Судьялар қўнича ходими ишдан бўшатилиш қўнига уюшмасининг розилиги билан амалга оширилганлиги ёки йўқлигига эътибор бермайдилар.

Қўнича кадрлар билан ишлаш бўлими бошлиқлари вояга етмаганларни ишдан бўштаётганларида уларнинг осонгина «ўз ташаббусига қўра» деб расмийлаштириб қўя қоладилар.

Шунинг учун прокурор нафақат судда, балки умумий назорат тартибидида ҳам корхона, ташкилот, муассасаларда текширув ўтказиб, керак бўлса, бу борада даъво қўзғатсалар мақсадга мувофиқ бўлади. Шундагина ёшларнинг ишсиз қолиб, жиноят қўчасига киришга, уларнинг ёшлигидан қўнига ишончсизлик билан қарашига чек қўйлади.

Прокурорлар барча инстанция судларида фуқаролик ишларини қўриб эканлар:

биринчидан, ҳал қилув қарорининг асосланганлиги ва адолатли қилирилигига;

иккинчидан, ҳал қилув қарорини қайта қўриш мuddатларида ўрганиб, камчиликларни бартараф этилишини таъминлашлари шарт.

Юқорида айтиб ўтилган барча фуқаролик ишларини қўриб ҳал қилишда прокурордан ташқари, васийлик ва ҳомийлик органи вакиллари, педагоглар, руҳиятшўнослар, ҳокимият бўлиmlарининг вакиллари иштирок этишлари мумкин.

Демак, вояга етмаганларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишда прокурорлик назорати мумкин самара бериши табиий. Бу фаолиятни тўғри ва аниқ амалга ошириш прокурорлардан юксак билим ва масъулият талаб қилади. Ана шундангина халқнинг прокуратурага ва у ҳимояга олган қўниларнинг амалдаги ижросига бўлган ишончи янада кучаяди.

Замира ЭСОНОВА,
Тошкент Давлат юридик институтининг
«Фуқаролик процесси» кафедраси ўқитувчиси

БОЛАЛАРНИНГ БОҚИЙ ҲУҚУҚИ

Жумладан, қонуннинг 2-моддасида таъкидланганидек, «қонун устуворлигини таъминлаш, қонунийликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият ва давлатнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактика қилиш прокуратуранинг энг асосий вазифаларига кириди».

Прокурор жиноят ишларини очиб, тергов қилиш, давлат айбловини қўллаб-қувватлаш ва бошқа йўналишларда фаолият олиб боришдан ташқари, судларда фуқаролик ишларини ҳал қилишда ҳам иштирок этади.

«Прокуратура тўғрисида»ги қонуннинг 33-моддасига кўра, фуқароларнинг, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини суд йўли билан самарали ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадидида барча инстанция судларида ишлар қўриқлаётганда прокурор қонунда белгиланган тартибда иштирок этади.

Кейинги пайтларда фуқаролик ишларини судда қўриб чиқиш ҳолатларининг кўпайиб бораётганлиги бу йўналишдаги прокурор ваколатининг масъулиятини андара оширади. Чунки прокурор судда иштирок этар экан, давлатнинг вакили сифатида шахсларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилинишини назорат қилади.

Қолаверса, «Фуқароларнинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, шахсий ҳуқуқлари ва эркинликларини муҳофаза қилишни таъминлашга қаратилган қонунларнинг аниқ ва бир хилда ижро этилиши устидан назорат олиб бориш прокуратура фаолиятининг асосий йўналишларидан ҳисобланади».

ФПКнинг 46-моддасига асосан прокурор бошқа шахсларнинг ҳуқуқларини ва қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш учун судга ари-

за билан муурожаат қилиш, шунингдек, бошқа шахслар ташаббуси билан қўзғатилган ишни қўришда иштирок этиш ҳуқуқига эга.

Жумладан, иш материаллари билан танишиш, қўчирмалар олиш, далиллар тақдим этиш, далилларни текширишда иштирок этиш, ишда иштирок этаётган шахсларга саволлар бериш ва бошқалар.

Прокурор фуқаролик процессининг барча босқичларида қонунларга риоя этилиши устидан назоратни таъминлайди ва бу қўидаги ҳаракатларда:

- 1) судларда фуқаролик ишларининг биринчи инстанция тарихида қўриб чиқирилиши;
- 2) ишларни суддан талаб қилиб олиш ва қақриб олишда;
- 3) суд қарорларига нисбатан протест келтирилиши;
- 4) протестларни ўзгартириш, тўлдирish кабиларда ўз ифодасини топган.

ФПКнинг 46-моддасидан келиб чиқиб, фуқаролик ишларини судда қўришда прокурор иштирокининг мажбурийлиги қўидаги уч ҳолатда қўринади:

- 1) прокурорнинг аризаси бўйича қўзғатилган ишларда;
- 2) суд ишда прокурорнинг иштирокини зарур деб топган ҳолатларда;
- 3) қонунда прокурорнинг иштироки шарт деб топилган ҳолатларда.

Прокурор фуқаролик ишлари бўйи-

туза олмайд;

3) даъвогар рози бўлмаса, прокурор ўзи арз қилган талабларнинг асосини, предмети ўзгартиришга, даъво қўиматини қайта қўришга ҳақли эмас;

4) прокурорга нисбатан қарши даъво қўзғатиш мумкин эмас;

5) прокурор давлат бўли тўлашдан озод этилган.

Шу жумладан, вояга етмаганларнинг мулкка, меҳнатга, оилага оид ҳуқуқларини ҳимоя қилишда судларнинг фуқаролик ишларини қўриб чиқарган ҳал қилув қарорлари, аҳримлари ва қарорларининг қўнига мувофиқлиги ва асосланганлигини таъминлашда прокурорлик назорати мумкин аҳамият касб этади.

Айнан болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда прокурорлик назоратини таъминлаш ва уни қучайтиришга оид фикрларга тўхталганимизга сабаб, у, биринчидан, оиланинг давлат ва жамият муҳофазасида эканлиги, иккинчидан, вояга етмаганларнинг оқсоқиллик билан ҳимоя қилиш, унингдан, оилавий ҳуқуқий муносабатларнинг ҳолат нозик масала эканлигини ва болаларнинг келажака ишончларини сўндирмаслик мақсадига қаратилган.

Прокурорлар болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида ўз ваколатларини қўпқўқ қўидаги фуқаролик ишлари бўйича амалга оширишлари мумкин:

уй-жойга нисбатан ҳуқуқини бошқа қариндошларидан, васий ёки ҳомийларидан, агар ҳусусийлаштириш билан боғлиқ бўлса, тегишли мансабдорларнинг ҳатти-ҳаракатларидан ҳимоя қилиш керак.

Мерос масаласида эса, бола мерос ҳуқуқидан тегишли мажбурий ҳиссасини ололмаётганда ёки фарзандликка олинган боланинг мерос ҳуқуқини поймол қилингандида ҳимоя қилиниши керак.

Қонунчиликда хали тўғилмаган ҳомила ҳолидаги боланинг ҳам меросга бўлган ҳуқуқларини ҳимоя қилишга йўл қўйилган ва бу ҳақда Фуқаролик кодексининг 1118-моддасида батафсил айтилган, яъни «мерос қолдирувчининг ҳаётилик пайтида ҳомила ҳолида бўлган ва мерос очилгандан кейин тирик тутилган болалар васият ва қонун бўйича меросхўр бўлишлари мумкин».

Зарар етказишдан келиб чиқадиган мажбуриятлар бўйича судда иш қўриятилишида ҳам прокурор иштирок этади.

Жумладан, Фуқаролик кодексининг 993-моддасида таъкидланганича, 14 ёшгача бўлган вояга етмаганлар томонидан етказилган зарар учун уларнинг ота-онаси ёки васийлари, агар зарар уларнинг айби билан етказилмаганлигини исботлай олмасалар жавобгар бўладилар.

Фуқаролик кодексининг 994-моддасида 14 ёшдан 18 ёшгача бўлган вояга

ясаб берди. Энди кўз олдинизга келтириш, қўидадан тумбочкалар ортлган машина ўтиб борапти. Ҳечам ҳаблнингизга келмайди уларнинг ичиди нима борлиги. Бошида ҳақиқатдан ҳам шундай бўлди. Ака-ука 2 та компьютерни ана шу йўл билан Бўхоро шаҳрига элтиб сотишди. Лекин Нодиржон орау қилган эртанги фаровон ҳаёт сароб эди. У саробини сув, деа адашди. Ноконуний йўл билан бундай ҳаётга етиб бўлмаслигини у кеч, жуда кеч тушуниб етди.

Алихон ва уни жиноятга етказган Нодиржон ўз жазосини олиши тайин. Шу ўринда бир мулоҳаза. Халол меҳнат ортдан обрў топиб, даромади ҳам қўпайётганда Алихон нега бунчалик оқиллик қилди?

Ўзимурод Нафосов (уларнинг отаси) тутган йўл ҳам кишини ажаблантиради. Ўзи тан олиб айтишча, ўғриликлдан бир ҳафта ўтгач, барча галдан воқиф бўлган. Қандайдан-қанда маблаг вазифа ҳориждан келтирилган компьютерларни ўғиллари қўиби қўйганини ҳам билган.

Бу компьютерлар унинг неваралари илим-фан асосларини эгаллаш учун нечоғлик зарурлиги ҳақида умуман ўйламаган ота энди эл-юрт орасида «ўғилларнинг пада» деган номни қўйиб қўришга мажбур. Ҳулоаса эса шундай — нафс йўлига кирганлар доим жарга қулайди.

Учун ЖўРАЕВ,
Жондор тумани прокурорининг ёрдамчиси

✓ BIR JINoyAT TAFSILOTI

Мақтаб — муқаддас даргоҳ. Унинг остонасига қадам қўйган киши билим эгаллаш ёки толиб илмларга сабоқ бериш ниятида бўлади. Қоракўллик Нодиржон Нафосов ўз йил таълим олган мақтаб биносига бутунлай бошқа мақсад билан кирди...

Қоракўл туманининг «Зиёрат» ширкат хўжалиги ҳудудида жойлашган 20-ўрта мақтаб қоровули Қамол Ҳақназаров навбатчиликни топшириб эндигина уйига етиб келганди. Шу пайт мақтаб директори уни йўқлаётганини айтишди.

Қамол ака йўл бўйи бу йўқлов сабабини ўйлаб берди. «Ишқилиб, бирор қор-ҳол рўй бермаган бўлсин-да. Кечкурун чирок ўчди, шамол ҳам забтига олди, дераза ойналари синганмикан», — дея ўз-ўзига савол берарди у.

МАҚТАБДАГИ ЎҒРИЛИК ЁХУД АКАСИНИ ЖИНОЯТГА ЕТАКЛАГАН УКА ҲАҚИДА

Қоровул мақтабга яқинлашган, тўпланган одамларни қўриб ваҳимага тушди. Билим даргоҳидаги муаллиму ўқувчиларнинг озу-қўидаги саросималик ва нафратини илғаб олиш мушкул эмас. Барча бирдек хафа. Ахир, қайғурмай бўладими — кечаси мақтабдан қўимати ўн бир миллион сўмга яқин 13 та компьютернинг барчаси ўғирлаб кетилганди. Энг замонавий — «LG» фирмасининг «Пентиум-селерон-600» русумли компьютерлари-я! Аллақачон ички ишлар бўлимига хабар берилган, милиция ходимлари қўирувчи бошлаганди. Ўғирларни ишлаш қарийиб би ой давом этди. Ва ният, виждонни жигилдонга айлантирган, боилик орттириш мақсадида минглаб ўқувчиларнинг фан асосларини пухта эгаллашга хизмат қилувчи воситаларни ўғирлашдан тўймаган жиноятчилар шахси аниқланди...

Бозор иқтисодиёти ҳар бир фуқарога эркин меҳнат қилиш имконини берди. Халол меҳнат қиламан, тадбиркорлик билан шугулланиб, оиламга, халқимга наф келтираман, деган одамга барча шароитлар яратилган. Алихон Нафосов ҳам шу

имкониятлардан фойдаланиш йўлини тутди. У «Уста Алихон» кичик корхонасини очди. Оила аъзолари билан ҳамжамиятликда иш бошлади. Тез орада кичик корхона жамоаси ўз меҳнати билан қўпчилик оғзи-га тушди. Ишлаб чиқарилаётган махсулотлар сифатлиги боис харидорлар сони ошиб борди. Энди корхона раҳбарига қўида «Уста Алихон» деб муурожаат қилишарди. Даромад ҳам бийоидек. Ҳаммаси қўиғилди-дегидек давом этаётганди. Фақатгина ўйламаган уксига ҳамтовоб бўлди, жиноий ишда унга ёрдамлашди — бу савол Алихонни бир умр қўишади аниқ.

Нодиржон тевакар-атрофдаги тадбиркорларни гоҳ ҳавас, гоҳ ҳасад билан кузатиб қарарди. Тўғрироқ, кейинчалик ҳасад ҳавасдан устунлик қила бошлади. Баъзи ишбилармонлар тез бойиб кетаётгани, даниллама иморат қўриб, қўша-қўша машина олаётганлиги унинг гашига тегарди. Иш-

нинг қўзини билган, тинимсиз меҳнат натижасида бойиётган ишбилармонларга «хавас» қилган Нодиржон тадбиркорликнинг ўзини гоҳ йўлини танлади. У мақтаб биносига яширинча қираётганда ҳам, синф хонаси эшигини синдираётганда ҳам, компьютерларни бирма-бир ташитганда ҳам бир нарсга — пуллари қандай сарфлаш ҳақида бош қотирарди. Қўиш шомол оқибатида чироқнинг ўчиши унга қўл келди. Нодиржон бунни яхшилик аломатига йўиди, иши бароридан қилишга дастлабки нишона, деб тушуниди.

11 та компьютерни шўнча масофага ташинишнинг ўзи бўладими? Хаддан ташқари чарчаган Нодиржон мақтаб ҳовлисига чиқариб қўйилган 2 та компьютерни ташинишда ёрдамлашши учун акаси Алихонни ўйғотди. Акасининг қўиғи билан қолган компьютерларни ҳам келтирди. Алихон унга нафақат бу ишда, балки компьютерларни ҳовли ўртасидаги халдакка қўишда ҳам ёрдамлашди. Қўиш гўл устга эмасми, йўида кишилар қўзини шамғалат қилиш учун ўғирланган молларни жойлаштиришга мўлжалланган бежирим тумбочкалар

UCHRASHUV

— Валижон ака, нима учун фирманинг номини «Келдию-кетди» дея номлагингиз? Ёки унинг қандайдир рамзий маъноси борми?

— Аслида бу фирма яхши ниятлар билан тузилган. Асосан кинофильмлар ишлаб чиқариш ниятидамиз. Чунки ҳозир бозорларимизни чет эл фильмлари эгаллаб олгани ҳеч кимга сир эмас. Тўғри, ўзбек кино иждоқлари томонидан кўплаб асарлар яратилди, лекин уларнинг аксарияти мутахассисларимизни қониқтирмайди. Ундан ташқари, бугунги замонамиз қаҳрамони тимсолини яратишни ўз олдимишга мақсад қилиб қўйганмиз. Ҳозир бир неча муаллифларнинг бизга тақдим этган киносценарийлари устида ишляпмиз. Фирманинг номига келсак, чиндан ҳам, унинг рамзий маъноси бор. Ҳар бир инсоннинг ҳаёти келиш ва кетишдан иборат, умр эса шу икки сўз орасидаги чизикқа ўхшайди, гўё. Одам мана шу чизикни узайтиришга ва берилган умрни маъноли қилиб ўтказишга ҳаракат қилади.

— Янглишмасам, яқинда янги фильм тақдими ўтказилди. Ушбу фильм гоёси, иждоқлари, иштирокчилари ҳақида батафсилроқ маълумот берсангиз!

— Очиги, мазкур фильмни матбуотдан имкон қадар сир тутиб келаяётганим. Чунки, кўнглимда тўйдан аввал ногора чалмаслик андишаси бор эди. Суратга олиш жараёнилари доёнага етганлиги боис кинофильм ҳақида икки оғиз сўз айтишим мумкин. Мазкур фильмни «Тақдир зарбаси» дея номладик. Унда кўтарилган мавзу ва гоёга келсак, шу кунга қадар ўзбек кинеси иждоқлари кўл урмаган қаратэ санъати, қаратэчилар ҳаёти, уларнинг дунёқараши муҳрланган сюжетлардан иборат. Шуни ҳам айтишим мумкин, кинодаги бош қаҳрамоннинг ҳаётдаги прототиби қаратэ бўйича жаҳон чемпиони, 5-Д.А.Н. қора белбоғ соҳиби Хўжакул Хўжакуловдир. У киши ҳаётнинг турли зарбаларидан ўзини йўқотмай, сабр-матонат ва чидам билан ўз йўлидан қайтмай, қаратэ оламида ўз ўрнига эга бўлди. Мен мазкур фильмнинг гоёсини ўйлаб юганимда, бош қаҳрамоннинг айрим фазилатларини Хўжакул ака тимсолида кўргандек бўлдим. Бир ярим йил давомида ўйлаб юрган гоёларимга ҳаётда прототипнинг топилиши фильмни суратга олиш жараёни тездаштиради. Сценарийни ёзишда режиссёр Эргаш Мўминов ва дўстимиз Алижон Андакулов яқиндан ёрдам берган бўлса, асарнинг мазмунан бойитилишида

Бугунги суҳбатдошимиз «Остона» фильмидаги оддий аскар Баратов роли учун II-даражали чегара қўшинлари аълочили унвони соҳиби, Ўзбекистон Республикаси ички Қўшинлар таркибининг ўта муҳим иншоотлари кўриклаш бошқармаси 77/57 ҳарбий қисм лейтенанти, «Мирзо» театри актёри, «Келдию-кетди» хусусий фирмаси раҳбари Валижон Шамшиевдир.

домламиз Улғубек Зуфаров ўзларининг қимматли маслаҳатларини аямасди. Энг аввало, фильм муваффақияти учун устозим Мирзабек акадан оқ фотиҳа олдим. Ўйлаيمанки, фильм халқимизга манзур бўлади. Асосий баҳони ҳам томошабин беради.

— Мазкур фильмда турмуш ўртоғингиз ҳам илк роллари билан иштирок этган эканлар.

— Шу ўринда сал хато кетдигиз. Дилфузахон кино оламига мендан ҳам олдинроқ кириб келган. Яъни олти ойлик чақалоқлигида унга фильмда суратга тушиш насиб этган. У киши ўшанда «Гирдоб» видеофильмида иштирок этган актёрлар Эркин Комилов ва Гулчехра Жамилваларнинг ширингина чақалоғи ролини «ижро этган». Ўшандаги «бой тақриба» асотибими ёки санъаткор оиласида тарбия олганлиги учунми, ҳар ҳолда фильмда зиммасига юклатилган вазифани ситқидилдан адо этди. Лекин, айтганимдай, асосий биро мухлислар зиммасида.

— Ижодий фаворитингизда катта бурилиш ясаган, сизни элга янада маълум ва машҳур этган «Қайтмас» фильми ҳақида ҳам суҳбатлашсак.

— Маълумки, ушбу

фильм Ўзбекистон халқ шоири Анвар Обиджоннинг «Полосонлик учар» асари асосида суратга олинган бўлиб, унда Фаргона вилоятининг Олтиариқ тунидаги Полосон кишлоғи оддий бир бўз боланинг пойтахтга келиб, ҳаётда ўз ўрнини топиш йўлидаги интилишлари ва охир оқибат ниятига етиши акс этган. Тўғри, бу ролим кинодаги бош қаҳрамон сифатида илк қадамим бўлганлиги учун айрим камчиликлардан холи эмас. Лекин нима бўлганда ҳам фильм мухлислар томонидан илқ қутиб олинди. Ҳатто, «Қайтмас»нинг давоми, яъни 2-қисмини сўраганлар ҳам кўп бўлди. «Ўзбектелеком» мутасаддилари ҳам бу сўровларни қўллаб-қувватлаб, ҳамкорликда «Қайтмас-2»ни суратга олишни тақлиф эттишти. Шу мақсадда муаллиф Анвар Обиджонга сценарий учун буюртма ҳам бердик. Асар тайёр бўлди. Лекин айти пайтда «Тақдир зарбаси»ни суратга тушириш ташвишлари билан бўлиб, мазкур сценарийни жиддий муҳокамага қўйганимиз

йўқ. Қани, фильмни мухлисларга тақдим этайликки, кейин дўпчин бошдан олиб, «Қайтмас»нинг кейинги қисмати билан қизиқамиз.

— Энди суҳбат мавзунинг бевосита қизиқчилиги санъатига бурсак. Бу соҳада репертуарингизни бойитишда, теша тегмаган гаплар топишда сизга асосан нима кўмак беради?

— Умуман, бу каби саволларга барча қизиқчи акаларимизнинг биргина жавоби бор: ҳамма гапни халқдан оламиз. Тўғри, мен ҳам айти жавобга амал қилман, шу билан бирга китобларга ошно тутинман. Чунки, ўша китобларда ҳаёт синовларидан ўтган тажрибалар сатрларга кўчган бўлади. Айтилик, санъаткор бевосита халқ ичидан бир кунда учта қизиқ гап топса, китоб орқали элик-олтишта чиройли ибора йиғади. Демокчи бўлганим, китоб юз йиллар оралиғидаги тажрибаларни ўзида жамлаган ҳолда халқнинг руҳини ва қайфиятига йўл очиб берувчи кўприқдир. Фақат ўз ҳаётини тажрибаларимизга таъин халқ дилига кўприк солиб, унга 10 ёки 20 йилда кириб бурсак, китоблар воситасидаги кўприк орқали 10-20 дақиқада киши кўнглини забт этиш мумкин. Фаолиятим давомида ана шу фикримга қатъий амал қилишга интиланман. Шунингдек, латифалар айтишда, асрлар давомида шаклланган шарқ латифачилик аъёнларини давом эттирган ҳолда,

гуға ҳозирлайди. Рамзий қилиб айтсак, кўнгул меҳнатхонасидан ҳамма нарсани ҳайдаб, қулги меҳмонларини қутишга шай туради. Шўқри, бу жиҳатдан ҳам халқимиз жуда меҳмондўст.

— Истеъдодли хонанда Самандар томонидан айтилган «Севги фазоси» деб номланган гўзал қўшиқнинг муаллифи эканлигини эшитиб, шеърятга ҳам иштиёқингиз баян бўлса керак, деб ўйлади. Шундай эмасми?

— Биласизми, бу шеърни 8-синфлигимда ёзгандим. Ўша вақтдаги пок ва савимий туйғуларни ҳеч қандай қоллига солмай, қандай бўлса, шундайлигича қоғозга туширганман. Шеърнинг қўшиққа айланиш арасида илгирини эшитиб, бастакорга қайта-қайта таъкидладимки:

Севги фазосида учганлар кўпдир,
Ҳаёлда юлдузни қучганлар кўпдир.
Ҳаттоки, денгизнинг

тубига шўнғиб,

Аслида вафодан қочганлар кўпдир.
Сатрларини албатта нақоратга келтиринг, деб. Бу ҳақиқатни гарчи, барча билса ҳам, қулоқларимиз остида тақдор ва тақдор жаранлашини хоҳладим. Ҳозир ҳам қалам тебратиб турман. Балки ёзганларим шеърятнинг Навоидан тортиб то бугунги маликул каломлари тартиб берган қонуниятига тўғри келмас, лекин нима бўлганда ҳам бир инсон айтишга иштиёқманд бўлган дарди оҳанглари менда ҳам исталганча топилади. Очиги, репертуаримнинг ранг-баранглигини таъминлаш ва айт-бўлган фикримнинг таъсирчанлигини ошириш мақсадида шеърятга муносабат қилман. Ҳозир мана шу студияда дунёга келган «Тақдир зарбаси» фильми бош қаҳрамонлари тилидан ижро этиладиган қўшиқ матнига ҳам ўзим муаллифлик қилганман. Истагим, севги тароватини тараннум этган мазкур қўшиқ ҳам фильм билан бирга санъатга ташна барча мухлислар қалбидан жой олсин.

— Валижон ака,

сизга яратган

дунда

мустаҳкам

соғлиқ, саодатли умр, оилангизга тинч-тотувлик тилаб, кўнгулларга қулги ва хушнудлик улашишда омадлар тилаймиз!

— Ташаккур! Мен ҳам суҳбат якунида барча юртдошларимизга, хусусан ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларига сўхат-саломатлик, мардлик ва шижоат тилайман. Юртимизнинг оқибатдан қураётган кўрғони асло бузилмасин. Мана шу кўрғоннинг бутлигини таъминловчиларни доимо Оллоҳ ўз панохида асрасин!

Мухлиса МУХИДДИНОВА

суҳбатлашди

бўтунъати-боримни айтаётган латифаларимнинг қўзилиб кетмаслигига Ўзундан-узоқ ло, тингловчи, қолаверса, латифанинг қулгу қўзғатувчи кучини қамайтиради. Баъзида тингловчи латифанинг якунига етмай, бошини унуттиши мумкин. Бу қизиқчининг фожиаси. Аслида, қизиқчининг ютуғи халқнинг руҳиятида қулгуға абадий мойиллик борилади. Қизиқчи саҳнага чиқши билан томошабин ўз руҳиятини қул

P.S.

Хуқимингизга ҳавола этилган халқимизнинг севимли санъаткори Валижон Шамшиев билан ушбу суҳбат нашрга тайёрланаётган пайтда «Тақдир зарбаси» фильмнинг тақдирот маросими бўлиб ўтганлиги ва фильм томошабинлар томонидан қизгин кутуб олинганлиги ҳақидаги хабарини олдик. Демак, қизиқчи, актёр, спортчи ва суҳбатдан англаганимиз яхшигина шоир Валижон Шамшиевни навбатдаги муваффақият билан яна бир бор табриқлаймиз.

ЕТТИ ИҚЛИМ МАНЗАРАЛАРИ

ГОЛЛИВУДДА ЯНГИЛИК

Ananova.com интернет сайтининг хабар қилишича, Голливудда дафн маросимлари билан шугулланувчи компаниялардан бири мижозларга янгича усулни тақдим этмоқда: Қабр тошларига махсус монитор ўрнатиб марҳумни зийрат қилиб келганларга у ҳақидаги видеофильмни намойиш этмоқда. Мазкур фильмларнинг тақдироти дафн маросимида ўтказилиб, фильм эса марҳум ҳаётиги чоғида буюртмага асосан суратга олинади. Фильм устида профессионал продюсер, оператор, режиссёр-постановкачилар ишлашади. Калифорнияда бу каби қабр тошлари модага айлангани сабабли баъзи одамлар энди туғилган болаларнинг бу дунёни тарқ этгунларига қадар кечган умрлари ҳақидаги фильмни суратга олиш учун буюртмалар бермоқдалар. Компания ходимлари буюртмаларни рад этмаган ҳолда, энди оператор ва режиссёрлар буюртмачиларнинг фарзандларини фақат уйларида эмас, балки богча ва мактабларда суратга оладилар. Бундай видеофильмнинг бир серияси нархи 500 АҚШ долларини атрофида туради. Одатда буюртмачи энг камида уч серияга буюртма беради.

ҒАРОЙИБ ТОПИЛМА

Шотландиянинг Лох-Несс кўлида қадимий мавжудот қолдиқлари топилиди. Олимларнинг айтишича, бу қолдиқларнинг кўп йиллар давомида барчани қизиқтириб келган афсонавий Несси мавжудотиға ҳеч қандай алоқаси йўқ. Мутахассисларнинг таъкидлашича, топилган қолдиқлар, яъни умуртқанинг тўртта бўлаги Юра даврида яшаган, бўйи 10 метрлик плезиозаврга тегишли. Олимлар бу нобъ қолдиқлар мазкур кўлга қандай қилиб тушиб қолгани устида бош қотирмоқдалар. Сабаби кўлнинг пайдо бўлганига тахминан 10 минг йил бўлган. Топилган қолдиқлар эса 150 млн. йиллик даврга тенг.

ҚИЗҒАНЧИК МАЙК

Супер оғир вазн тоифасидаги собиқ чемпион Майк Тайсон шахсий психотерапевтга 29 минг АҚШ долларини миқдоридаги қарзини тўлашдан бош тортимоқда. Доктор Митчелл Гибсон хизмат ҳақини суд орқали ундириб олишини айтган. Унинг айтишича шартномага асосан Майк шифокорга ҳар ой 8 минг АҚШ долларини миқдорида маош ва фавқулодда қақирлар учун 6 минг АҚШ долларини тўлаш мажбуриятини олган.

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

Жиззах вилоят прокуратураси жамоаси Зафаробод тумани прокуровори Омон Худойкуловга отаси Яраш отанинг вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этди.

«HUQUQ»

yuridik gazeta

Bosh muharrir:

ABDUXOLIQ ABDURAZZOQOV

Ta'sischi:

O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi, Bahrididdin VALIYEV, Dilshod ISLOMOV (Bosh muharrir o'rinbosari), Jahongir SHAROFBOYEV (mas'ul kotib), Lola prokuraturalari, «Dunon himoyatiga» jurnali

Gazetaning re'xatdan o'tish tartibi: N 00150. Nashr ko'rsatkichi — 231, 232

Tahririyatga kelgan qo'yozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Myalliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashridan ko'chirib bosilganda «HUQUQ»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi.

Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo B'ulomov ko'chasi, 66. Tel.: 133-82.34, 133-64.72. Fax: 133-26.62. E-mail: Info@huquq.uz.

Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi.

«HUQUQ» original maketi.

Gazeta «Sharq» NIM bosmaxonasida o'set usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Buyuk Turen ko'chasi, 41.

Gazeta haftaning chorshanba kunlari chiqadi. Sotuvda erkin narxda

Navbatchi muharrir: N.LUTFULLAYEVA

Navbatchi: F.MAMASHARIPOV

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 18.00